

ПІЛОТНА ІНІЦІАТИВА З МОНІТОРИНГУ РЕАДМІСІЇ В УКРАЇНІ ТА ПАКИСТАНІ (MONITOR)

КОРИСНА ІНФОРМАЦІЯ ГРОМАДЯНАМ УКРАЇНИ

ДЛЯ ТИХ, ХТО ПОВЕРТАЄТЬСЯ ДО УКРАЇНИ
ПІСЛЯ ТРИВАЛОГО ПЕРЕБУВАННЯ
ЗА КОРДОНОМ

Фінансується
Європейським Союзом

Виконується Міжнародною
організацією з міграції

Це видання було підготовлено за фінансової підтримки Європейського Союзу. Зміст публікації є предметом відповідальності її авторів і не може бути розцінений як такий, що представляє погляди Європейського Союзу чи Міжнародної організації з міграції.

Представництво Європейського Союзу в Україні:
вул. Володимирська, 101, Київ, 01001
тел: +38 044 390 80 10
e-mail: delegation-ukraine@eeas.europa.eu
<http://eeas.europa.eu/delegations/ukraine>

Представництво МОМ в Україні:
вул. Михайлівська, 8, Київ, Україна, 01001
тел: +38 044 568 50 15; факс: +38 044 568 50 16
e-mail: iomkievcomm@iom.int
www.iom.org.ua

КОРИСНА ІНФОРМАЦІЯ ГРОМАДЯНАМ УКРАЇНИ

ДЛЯ ТИХ, ХТО ПОВЕРТАЄТЬСЯ ДО УКРАЇНИ ПІСЛЯ
ТРИВАЛОГО ПЕРЕБУВАННЯ
ЗА КОРДОНОМ

КИЇВ 2016

ЗМІСТ

ВИ ПОВЕРТАЄТЕСЬ ДО УКРАЇНИ?	6
I. ПІДГОТОВКА ДО ПЕРЕЇЗДУ В УКРАЇНУ	8
Що необхідно знати про документи громадянина України на право в'їзду в Україну та про консульський облік	8
Оформлення паспорта громадянина України для виїзду за кордон	9
Консульський облік громадян України	10
Обмін паспорта громадянина України для виїзду за кордон	10
Втрата або викрадення паспорта громадянина України для виїзду за кордон	10
Посвідчення особи на повернення в Україну	11
Зняття з консульського обліку	12
Свідоцтва про державну реєстрацію актів цивільного стану, видані дипломатичними представництвами та консульськими установами України	12
Вимоги до документів, які були видані компетентними органами держави проживання (перебування)	13
Користування банківським рахунком, що відкритий за кордоном	17
Грошові перекази в Україну	19
Пересилання готівки в Україну	20
II. В'ЇЗД В УКРАЇНУ ГРОМАДЯН УКРАЇНИ	21
III. МИТНІ ПРАВИЛА ДЛЯ ГРОМАДЯН УКРАЇНИ, ЯКІ ПОВЕРТАЮТЬСЯ В УКРАЇНУ	23
Ввезення майна у разі переселення на постійне місце проживання в Україну	25
Ввезення транспортних засобів	24
Ввезення (пересилання) громадянами товарів на митну територію України	25
Порядок ввезення готівки в Україну	26

Порядок ввезення банківських металів в Україну	27
Ввезення особистих речей	27

IV. ОБЛАШТУВАННЯ В УКРАЇНІ

Реєстрація місця проживання	29
Паспорт громадянина України	31
Паспорт громадянина України для виїзду за кордон	34
Втрата або викрадення паспорта громадянина України для виїзду за кордон	35
Свідоцтва про реєстрацію актів цивільного стану	37
Державна реєстрація прав на нерухоме майно	39
Облікова картка фізичної особи-платника податків	42
Посвідчення водія	44
Відкриття рахунків в національній та іноземній валюті	46
Державна реєстрація фізичних осіб-підприємців	48
Статус безробітного	49
Допомога по безробіттю	50
Визнання кваліфікації	53
Пенсійне забезпечення в Україні	55
Державна соціальна допомога особам, які не мають права на пенсію	62
Державна соціальна допомога малозабезпеченим сім'ям	63
Державна допомога сім'ям з дітьми	64
Освіта для неповнолітніх дітей	66
Визнання іноземних документів про освіту	69
Отримання медичної допомоги	71
Соціально-психологічна допомога або консультації	73
Правова допомога або консультації	74
 МІЖНАРОДНА ОРГАНІЗАЦІЯ З МІГРАЦІЇ.....	 78
ЯКЩО ВИ СТИКАЄТЕСЯ З ПРОЯВАМИ КОРУПЦІЇ (ЗДИРНИЦТВА).....	80
ТЕЛЕФОНИ ЕКСТРЕНИХ СЛУЖБ	81
ДОДАТОК	82

ВИ ПОВЕРТАЄТЕСЬ ДО УКРАЇНИ?

ДОБРОГО ДНЯ, ШАНОВНИЙ ГРОМАДЯНИНЕ (ГРОМАДЯНКО) УКРАЇНИ!

В свій час Ви виїхали з України на постійне проживання за кордон. Можливо, Ви виїхали за кордон тимчасово з метою працевлаштування чи з іншою метою, але залишилися за кордоном проживати на тривалий час.

За довгий час проживання за кордоном Ви інтегрувалися в нове суспільство, сприйняли нові стандарти життя.

Однак, Ваші життєві обставини склалися таким чином, що Вам необхідно повертатися до України.

За час, що Ви були відсутні, в Україні відбулося багато змін. Зокрема, зміни відбулися в законодавстві, в назвах і функціях органів державної влади.

У зв'язку з цим ми б хотіли полегшити Вашу адаптацію в Україні, надати Вам певні **мінімальні орієнтири** в соціальній та інституційній реальності України. Цей буклет допоможе Вам дізнатися:

- як підготуватися до переїзду
- які правила перетинання державного кордону України
- який порядок ввезення майна в Україну
- як отримати паспорт громадянина України чи паспорт громадянина України для виїзду за кордон
- як зареєструвати місце проживання в Україні
- як звернутися за соціальною допомогою
- як стати на облік у зв'язку із безробіттям
- які органи надають безоплатну юридичну допомогу
- як влаштувати дитину до школи чи дитячого садочка
- як здійснюється в Україні визнання кваліфікації, здобутої за кордоном та багато іншого

На жаль, поки що в Україні не існує повноцінних програм реінтеграційної допомоги. Однак держава працює над цим. Ваші звернення за тими чи іншими послугами до органів державної влади – це один з імпульсів для руху вперед, для розвитку системи надання послуг громадянам, які повертаються в Україну після перебування за кордоном.

Сподіваємося, що інформація, надана в цьому буклеті, буде легкою для сприйняття та зручною у користуванні.

Якщо Ви вважаєте, що якоїсь інформації в цьому буклеті не вистачає чи його можна покращити, повідомте Ваші пропозиції Представництву Міжнародної організації з міграції в Україні

МІЖНАРОДНОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ З МІГРАЦІЇ В УКРАЇНІ:

вул. Михайлівська, 8, Київ, Україна, 01001
тел: (044) 568 50 15 / факс: (044) 568 50 16
e-mail: iomkievcomm@iom.int

Бажаємо Вам швидкої адаптації!

ПІДГОТОВКА ДО ПЕРЕЇЗДУ В УКРАЇНУ

Що необхідно знати про документи громадянина України на право в'їзду в Україну та про консульський облік

Якщо Ви прийняли рішення повернутись до України, під час підготовки до переїзду Вам необхідно підготувати особисті документи та документи членів Вашої родини.

Насамперед, необхідно перевірити, чи є дійсними документи, які дають право на в'їзд в Україну. Це паспорт громадянина України для виїзду за кордон, проїзний документ дитини.

УВАГА! З 2015 року видається паспорт громадянина України для виїзду за кордон з безконтактним електронним носієм. Однак відповідно до «Прикінцевих положень» Закону України «Про Єдиний державний демографічний реєстр та документи, що підтверджують громадянство України, посвідчують особу чи її спеціальний статус» та постанови Кабінету Міністрів України «Про затвердження зразка бланка, технічного опису та Порядку оформлення, видачі, обміну, пересилання, вилучення, повернення державі, знищення паспорта громадянина України для виїзду за кордон, його тимчасового затримання та вилучення» **паспорт громадянина України для виїзду за кордон, оформлений та/або виданий на підставі документів, поданих до 1 січня 2015 року, є чинним протягом строку, на який його було видано.**

УВАГА! З 1 жовтня 2016 року проїзний документ дитини виключено із переліку документів, що дають право громадянину України на виїзд з України і в'їзд в Україну. Однак документи, видані до цієї дати є дійсними.

Оскільки вирішення багатьох життєвих питань, що стосуються Вашого повернення в Україну, прямо залежить від Вашого резидентського статусу (резидент України чи нерезидент), необхідно визначити свій статус. Ви можете самостійно визначити свій резидентський статус стосовно України.

Так, відповідно до діючого законодавства України громадянин України вважається таким, який постійно проживає за кордоном, **якщо в паспорті громадянина України є запис про виїзд на постійне проживання за кордон із зазначенням держави виїзду.** Тобто, у цьому випадку Ви подавали заяву в Україні про виїзд на постійне проживання за кордон або під час перебування за кордоном подавали

заяву до дипломатичного представництва чи консульської установи України про залишення на постійне проживання за кордоном.

У всіх інших випадках (наприклад, виїзд з метою працевлаштування за кордоном тощо), незалежно від строку проживання за кордоном, громадянин України вважається таким, який тимчасово перебуває за межами України, тобто є резидентом України.

● **Оформлення паспорта громадянина України для виїзду за кордон**

Порядок оформлення, видачі, обміну, пересилання, вилучення, повернення державі, знищення паспорта громадянина України для виїзду за кордон, його тимчасового затримання та вилучення, що затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 7 травня 2014 року №152, регулює питання оформлення, обміну паспорта громадянина України, громадянами України, які постійно або тимчасово проживають за кордоном.

Для оформлення паспорта громадянина України для виїзду за кордон **громадянин України, який постійно проживає або тимчасово перебуває за кордоном**, подає до закордонної дипломатичної установи України:

- заяву-анкету;
- дві кольорові фотокартки розміром 3,5х4,5 сантиметра та одну фотокартку розміром 10х15 сантиметрів;
- документ, що посвідчує особу та підтверджує громадянство України;
- свідоцтво про народження (у разі оформлення паспорта для виїзду за кордон вперше особі, що не досягла шістнадцятирічного віку);
- документ (відмітка в паспорті), що підтверджує постійне проживання або тимчасове перебування громадянина України за кордоном;
- відповідний документ, що підтверджує здійснення сплати консульського збору, або оригінал і копію документа про звільнення від сплати консульського збору;
- заяву про відмову від внесення інформації (у тому числі відцифрованих відбитків пальців рук) до безконтактного електронного носія, що імплантований до паспорта для виїзду за кордон (у разі потреби). У разі оформлення паспорта особі, яка не досягла шістнадцятирічного віку, таку заяву від її імені подають батьки (якщо батьки не перебувають у шлюбі, - той з батьків, з ким проживає особа) тощо.

Необхідно мати на увазі, що під відміткою в паспорті мається на увазі штамп про прийняття на консульський облік (постійний або тимчасовий).

● Консульський облік громадян України

Відповідно до Правил ведення закордонними дипломатичними установами України консульського обліку громадян України, які постійно проживають або тимчасово перебувають за кордоном, та дітей-громадян України, усиновлених іноземцями або громадянами України, які постійно проживають за кордоном, що затверджені наказом Міністерства закордонних справ України від 17 листопада 2011 №337, **на постійний консульський облік приймаються громадяни України**, які відповідно до чинного законодавства України є такими, що постійно проживають за кордоном. Цими ж Правилами встановлено, **що громадяни України, які планують тимчасово перебувати на законних підставах за кордоном більше ніж три місяці, приймаються на тимчасовий консульський облік** у відповідній закордонній дипломатичній установі на термін, зазначений у виданому компетентними органами іноземної держави дозволі, що дає право на проживання в цій іноземній державі.

● Обмін паспорта громадянина України для виїзду за кордон

Якщо **закінчився строк дії Вашого паспорта** для виїзду за кордон або Ваш паспорт для виїзду за кордон **непридатний для подальшого використання чи змінилася інформація, внесена до паспорта або виявилися помилки в такій інформації, паспорт підлягає обміну**. У цьому випадку додатково подається паспорт для виїзду за кордон, що підлягає обміну, та документи, що підтверджують обставини, у зв'язку з якими паспорт для виїзду за кордон підлягає обміну (у разі потреби).

● Втрата або викрадення паспорта громадянина України для виїзду за кордон

Якщо Ви **втратили або у Вас викрали паспорт для виїзду за кордон**, Ви **зобов'язані повідомити компетентним органам іноземної держави та найближчій закордонній дипломатичній установі України**. У цьому випадку для отримання паспорта громадянина України для виїзду за кордон додатково необхідно подавати:

- заяву про оформлення паспорта для виїзду за кордон у зв'язку з його втратою або викраденням;
- документ (протокол, довідку тощо), виданий компетентними органами держави, в якій втрачено або викрадено паспорт для виїзду за кордон, що підтверджує факт звернення заявника з приводу його втрати або викрадення.

● Посвідчення особи на повернення в Україну

Відповідно до Закону України «Про порядок виїзду з України і в'їзду в Україну громадян України» **посвідчення особи на повернення в Україну дає право на в'їзд в Україну**. Положенням про посвідчення особи на повернення в Україну, що затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 25 серпня 2004 року №1079, встановлено, що посвідчення оформляється і видається дипломатичними представництвами та консульськими установами України в інших державах у разі втрати особою документів, що дають право на виїзд з України та посвідчують особу під час перебування за її межами; якщо строк дії таких документів закінчився або встановлено, що вони є недійсними з інших причин.

Правилами оформлення і видачі дипломатичними представництвами та консульськими установами України посвідчення особи на повернення в Україну, що затверджені наказом Міністерства закордонних справ України від 19 грудня 2005 року №226, встановлено, що для отримання посвідчення заявник подає такі документи:

- заяву-анкету встановленого зразка
- дві кольорові фотокартки розміром 3,5х4,5 см;
- документи, які дозволять ідентифікувати особу заявника, установити його місце проживання в Україні та підтвердити належність до громадянства України;
- свідоцтво про народження дитини в разі внесення даних про дитину до посвідчення та 2 її кольорові фотокартки розміром 3,5х4,5 см (для дітей віком від 5 до 16 років).

Якщо Ви подали вищезазначені документи, посвідчення має бути оформлено в день подання відповідної заяви та видане без попереднього запиту до органів внутрішніх справ за місцем проживання в Україні.

Строк дії посвідчення визначається консульською посадовою особою, відповідальною за його видачу, виходячи з реальної можливості повернення громадянина на Україну в Україну, але не може перевищувати 30 днів, якщо інше не передбачено чинними міжнародними договорами України.

За оформлення та видачу посвідчення стягується консульський збір. У разі наявності обставин, що доводять неспроможність громадянина сплатити консульський збір за видачу посвідчення, керівник дипломатичного представництва або консульської установи України може прийняти рішення про видачу такому громадянину посвідчення без стягнення консульського збору.

● Зняття з консульського обліку

Якщо Ви перебуваєте на постійному консульському обліку, після прийняття рішення про повернення на постійне місце проживання в Україну, Ви можете подати заяву встановленого зразка до закордонної дипломатичної установи та паспорт громадянина України для виїзду за кордон або проїзний документ дитини для зняття з постійного консульського обліку.

До паспортного документа громадянина України або проїзного документа дитини вноситься відмітка «Знятий з консульського обліку в ...», ставляться дата, підпис консульської особи, мала гербова печатка.

Якщо Ви не подали заяву про зняття з постійного консульського обліку, зняття з такого обліку здійснюється після Вашого повернення в Україну на підставі повідомлення територіального органу центрального органу виконавчої влади, до повноважень якого належать питання міграції, громадянства та реєстрації фізичних осіб про реєстрацію такого громадянина за місцем проживання в Україні, яке надсилається через Департамент консульської служби МЗС до закордонної дипломатичної установи, в якій громадянин перебуває на постійному консульському обліку.

Зняття з тимчасового консульського обліку відбувається :

- з настанням кінцевої дати, зазначеної у штампі, що проставляється у проїзному документі дитини або паспортному документі громадянина України (штамп «Прийнятий на тимчасовий консульський облік в... з...до...»;
- до настання кінцевої дати, зазначеної у штампі, що проставляється у проїзному документі дитини або паспортному документі громадянина України, за заявою громадянина України. При цьому до проїзного документа дитини або паспортного документа громадянина України вноситься відмітка «Знятий з консульського обліку в...».

За зняття з консульського обліку консульський збір не стягується.

● Свідоцтва про державну реєстрацію актів цивільного стану

Відповідно до Закону України «Про державну реєстрацію актів цивільного стану» державну реєстрацію актів цивільного стану громадян України, які проживають або тимчасово перебувають за кордоном проводять дипломатичні представництва та консульські установи України.

Дипломатичні представництва та консульські установи України проводять державну реєстрацію народження фізичної особи та її походження, шлюбу, розірвання шлюбу, зміни імені, смерті щодо громадян України.

УВАГА! Державна **реєстрація зміни імені та розірвання шлюбу** проводиться дипломатичними представництвами і консульськими установами України лише **щодо громадян України, які постійно проживають за кордоном** (про порядок визначення резидентського статусу було зазначено вище).

Якщо під час перебування за кордоном Ви реєстрували народження дитини, шлюб, розірвання шлюбу тощо в дипломатичному представництві або консульській установі України, перевірте наявність цих документів, оскільки вони Вам необхідні в Україні.

УВАГА! Якщо вкрадено, загублено, пошкоджено чи знищено свідоцтво про народження, свідоцтво про шлюб, свідоцтво про розірвання шлюбу, свідоцтво про зміну імені, свідоцтво про смерть зверніться до дипломатичного представництва або консульської установи України, в яких відповідна реєстрація була здійснена, для повторної видачі відповідного свідоцтва.

Вимоги до документів, які були видані компетентними органами держави проживання (перебування)

Особливу увагу зверніть на документи, які видаються в державі проживання або перебування. Це можуть бути **документи про шлюб, про розірвання шлюбу, про народження, про смерть**, а також **документи про освіту, про страховий стаж, про сплату податків** тощо.

Якщо Ви **є громадянином України, який постійно проживає в Україні (резидентом)**, і отримували доходи за межами України, ці доходи включаються до загального річного оподаткованого доходу в Україні. У разі сплатили податків та зборів, що передбачені законодавством держави Вашого перебування, зверніть увагу на наступні положення податкового законодавства України. Відповідно до положень статті 13 Податкового кодексу України для отримання права на зарахування податків та зборів, сплачених за межами України, платник зобов'язаний отримати від державного органу країни, де отримується такий дохід (прибуток), уповноваженого справляти такий податок, **довідку про суму сплаченого податку та збору, а також про базу та/або об'єкт оподаткування**. Згідно з положеннями Податкового кодексу України зазначена довідка підлягає легалізації у відповідній країні, відповідній закордонній дипломатичній установі України, якщо інше не передбачено чинними міжнародними договорами України.

На сьогодні Україна має міжурядові договори про уникнення подвійного оподаткування з Королівством Нідерланди, Сполученим Королівством Великобританії і Північної Ірландії, Сполученими Штатами Америки, Республікою Польща, Республікою Болгарія, Королівством Норвегія, Словацькою Республікою, Французькою Республікою, Італійською Республікою, Швецією, Королівством Данією, Канадою, Республікою Фінляндія, Республікою Казахстан, Республікою Таджикистан, Республікою Вірменія, Республікою Білорусь, Республікою Узбекистан, Російською Федерацією, Республікою Хорватія, Соціалістичною Республікою В'єтнам, Киргизькою Республікою, Чеською Республікою, Швейцарією, Республікою Молдова, Румунією, Королівством Таїланд, Південно-Африканською Республікою, Грецькою Республікою, Ліванською Республікою, Державою Ізраїль, Португальською Республікою, Федеративною Республікою Бразилія, Литовською Республікою, Арабською Республікою Єгипет, Республікою Австрія; Грузією, Туркменістаном, Республікою Македонія, Азербайджанською Республікою, Республікою Індія, Республікою Корея, Великим Герцогством Люксембург, Алжирською Народною Демократичною Республікою, Латвійською Республікою, Королівством Бельгії, Естонською Республікою, Угорською Республікою, Об'єднаними Арабськими Еміратами, Сирійською Арабською Республікою, Монголією, Федеративною Республікою Німеччина, Республікою Індонезія, Турецькою Республікою, Ісламською Республікою Іран, Республікою Словенія, Китайською Народною Республікою, Республікою Кіпр, Мексиканськими Сполученими Штатами, Королівством Саудівська Аравія, Ісламською Республікою Пакистан тощо.

Відповідно до Порядку визнання здобутих в іноземних вищих навчальних закладах ступенів вищої освіти та Порядку визнання в Україні документів про середню, середню професійну, професійну освіту, виданих навчальними закладами інших держав, що затверджені Наказом Міністерства освіти і науки України від 5 травня 2015 року №504 «Деякі питання визнання іноземних документів про освіту» **документи про освіту мають бути засвідчені в країні їх походження у спосіб, який офіційно застосовується у цій країні (для країн-учасниць Конвенції, що скасовує вимогу легалізації іноземних офіційних документів, проставлення штампу апостиль «Apostille»).**

Згідно з пунктом 7 Розділу II Правил державної реєстрації актів цивільного стану в Україні, що затверджені наказом Міністерства юстиції України від 18 жовтня 2000 року №52/5 документи, видані компетентними органами іноземних держав на посвідчення актів цивільного стану, здійснених поза межами України за законами відповідних держав щодо громадян України, визнаються **дійсними в Україні за умови консульської легалізації**, якщо інше не передбачено міжнародними договорами України, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України.

Апостиль проставляється на документах у тих випадках, коли держава проживання чи перебування є членом Конвенції, що скасовує вимогу легалізації іноземних офіційних документів. Відповідно до Закону України «Про приєднання України до Конвенції, що скасовує вимогу легалізації іноземних офіційних документів» від

10 січня 2002 року Україна приєдналася до зазначеної Конвенції і ця Конвенція набрала чинності для України 22 грудня 2003 року.

Зазначена Конвенція поширюється на офіційні документи, які були складені на території однієї з Договірних держав і мають бути представлені на території іншої Договірної держави.

Для цілей цієї Конвенції офіційними документами вважаються:

- a) документи, які виходять від органу або посадової особи, і діють у сфері судової юрисдикції держави, включаючи документи, які виходять від органів прокуратури, секретаря суду або судового виконавця;
- b) адміністративні документи;
- c) нотаріальні акти;
- d) офіційні свідоцтва, виконані на документах, підписаних особами, у їх приватній якості, такі як офіційні свідоцтва про реєстрацію документа або факту, який існував на певну дату, та офіційні і нотаріальні засвідчення підписів.

Конвенцією встановлено, що **кожна з Договірних держав звільняє від легалізації документи, на які поширюється ця Конвенція і які мають бути представлені на її території.**

Відповідно до Конвенції **єдиною формальною процедурою**, яка може вимагатися для посвідчення автентичності підпису, якості, в якій виступала особа, що підписала документ, та, у відповідному випадку, автентичності відбитку печатки або штампу, якими скріплений документ, **є проставлення передбаченого статтею 4 апостиля компетентним органом держави, в якій документ був складений.**

В даний час положення Конвенції, що скасовує вимогу легалізації офіційних документів, застосовується у відносинах України з такими державами: Албанія, Австралія, Австрія, Андорра, Антигуа і Барбуда, Аргентина, Азербайджан, Багамські Острови, Барбадос, Беліз, Бельгія, Білорусь, Болгарія, Боснія і Герцеговина, Ботсвана, Великобританія, Венесуела, Вірменія, Гренада, Греція, Домініка, Естонія, Ізраїль, Ірландія, Іспанія, Італія, Казахстан, Китай, Кіпр, Колумбія, Латвія, Лесото, Литва, Ліберія, Ліхтенштейн, Люксембург, Маврикій, Македонія, Малаві, Мальта, Маршаллові Острови, Мексика, Монако, Намібія, Нідерланди, Ніуе, Нова Зеландія, Норвегія, Панама, Перу, ПАР, Португалія, Росія, Румунія, Сальвадор, Самоа, Сан-Марино, Свазіленд, Сейшельські Острови, Сент-Вінсент і Гренадіни, Сербія, Чорногорія, Словаччина, Словенія, Суринам, США, Тонго, Тринідад і Тобаго, Туреччина, Угорщина, Федеративна Республіка Німеччина, Фіджі, Фінляндія, Франція, Хорватія, Чехія, Швейцарія, Швеція, Японія тощо.

Україна є також учасницею двосторонніх угод про правову допомогу, які містять положення щодо дійсності документів. Так, відповідно до статті 13 Конвенції про

правову допомогу і правові відносини в цивільних, сімейних і кримінальних справах від 22 січня 1993 року документи, які на території однієї з Договірних Сторін складені чи засвідчені установою чи спеціально на те уповноваженою особою в межах їх компетенції і за встановленою формою та скріплені гербовою печаткою, приймаються на територіях інших Договірних Держав без будь-якого спеціального засвідчення. Аналогічні положення містяться також і в двосторонніх договорах про правову допомогу. Україна має такі договори з Латвійською Республікою, Республікою Узбекистан, Румунією, Республікою Куба, Литовською Республікою, Республікою Польща, Республікою Молдова, Естонською Республікою, Республікою Грузія, Грецькою Республікою, Республікою Македонія, Соціалістичною Республікою В'єтнам, Угорською Республікою, Чеською Республікою, Монголією, Республікою Кіпр, Республікою Болгарія, Корейською Народно-Демократичною Республікою, Турецькою Республікою, Ісламською Республікою Іран, Китайською Народною Республікою, Республікою Сенегал, Республікою Індія, Сирійською Арабською Республікою тощо.

Двосторонні договори України у галузі соціального забезпечення можуть передбачати звільнення від легалізації документів про страховий стаж.

Відповідно до Консульського статуту України, затвердженого Указом Президента України №127 від 2 квітня 1994 року, консул легалізує документи і акти, складені за участю властей консульського округу, або такі, що виходять від цих властей.

Консульським статутом встановлено, що органи України приймають такі документи і акти на розгляд лише при наявності консульської легалізації, якщо інше не передбачено законодавством України або міжнародним договором, учасником якого є Україна і держава перебування.

Консульським статутом визначено, що консульська легалізація полягає в установленні і засвідченні справжності підпису, повноважень посадової особи, яка підписала документ чи акт або засвідчила попередній підпис на них, справжності відбитка штампа, печатки, зразки яких отримано консулом офіційним шляхом від компетентних органів держави перебування.

Порядок легалізації офіційних документів регулюється Інструкцією про порядок консульської легалізації офіційних документів в Україні і за кордоном, що затверджена наказом Міністерства закордонних справ України від 4 червня 2002 року №113.

Відповідно до Інструкції консульська легалізація офіційних документів – це процедура підтвердження дійсності оригіналів офіційних документів або засвідчення справжності підписів посадових осіб, уповноважених засвідчувати підписи на документах, а також дійсності відбитків штампів, печаток, якими скріплено документ. При цьому консул не несе відповідальності за зміст документа.

Інструкцією встановлено, що легалізація в установленому порядку документа надає йому право на існування в міжнародному обігу. Ця Інструкція також встановлює,

що закордонні дипломатичні установи України приймають на легалізацію офіційні документи, складені і завірені на території держави перебування або консульського округу органами державної влади, до компетенції яких входить проведення процедури консульської легалізації, **для їх подальшого використання в Україні.**

Отже, з метою підготовки документів, які видані компетентними органами держави проживання чи перебування, для їх ввезення в Україну, ми рекомендуємо Вам звернутися до дипломатичного представництва чи консульської установи України.

УВАГА! Якщо з певних причин Ви повернетеся в Україну без документів, що підтверджують реєстрацію актів цивільного стану, відповідно до Правил реєстрації актів цивільного стану в Україні громадяни України, які проживають в Україні, **витребовують документи на підтвердження реєстрації актів цивільного стану, здійснених компетентними органами іноземної держави, через Міністерство закордонних справ України,** якщо інший порядок не встановлено міжнародними договорами України, згода не обов'язковість яких надана Верховною Радою України.

● **Користування банківським рахунком, що відкритий за кордоном**

Якщо під час перебування за кордоном Ви відкрили рахунок в банку, зверніть увагу на наступні положення законодавства України.

Відповідно до статті 2 Декрету Кабінету Міністрів України 1993 р. «Про систему валютного регулювання і валютного контролю» **резиденти мають право бути власниками валютних цінностей, що знаходяться за межами України,** крім випадків, передбачених законодавчими актами України. При цьому **резидентом Декрет визначає громадянина України, який має постійне місце проживання на території України, в тому числі того, який тимчасово перебуває за межами України.**

Статтею 5 цього Декрету встановлено, **що індивідуальній ліцензії потребує операція з розміщення валютних цінностей на рахунках і у вкладах за межами України за винятком відкриття фізичними особами-резидентами рахунків у іноземній валюті на час їх перебування за кордоном.**

Відповідно до Положення про порядок видачі Національним банком України індивідуальних ліцензій на розміщення резидентами (юридичними та фізичними особами) валютних цінностей за межами України, що затверджене постановою правління Національного банку України від 14 жовтня 2004 року №485, **без ліцензії з дотриманням законодавства України розміщують валютні цінності та здійснюють інші операції через рахунки такі резиденти як фізична особа під час її перебування за кордоном.**

Отже, якщо Ви є **резидентом України, але перебуваєте за кордоном, для відкриття банківського рахунку ліцензія Вам не потрібна.**

Однак, після Вашого повернення в Україну, ліцензія Національного банку України стає обов'язковою вимогою.

Зокрема, правила щодо розміщення резидентом за кордоном валютних цінностей наступні.

Відповідно до зазначеного Положення розміщення валютних цінностей на рахунку відкритому **фізичною особою-резидентом під час її нетривалого (менше 183 днів поспіль) перебування за кордоном, після повернення цієї фізичної особи в Україну має здійснюватися на підставі ліцензії, яку ця особа повинна отримати не пізніше двох місяців з дати її повернення в Україну. Протягом цих двох місяців фізична особа має право розміщувати валютні цінності на такому рахунку без ліцензії** (за винятком випадку переказу коштів з України на такий рахунок, що потребуватиме отримання ліцензії).

Розміщення валютних цінностей на рахунку, відкритому фізичною **особою-резидентом під час її тривалого (не менше 183 днів поспіль) перебування за кордоном, після повернення цієї фізичної особи в Україну має здійснюватися на підставі ліцензії, яку ця особа повинна отримати не пізніше двадцяти чотирьох місяців з дати її повернення в Україну. Протягом цих двадцяти чотирьох місяців фізична особа має право розміщувати валютні цінності на такому рахунку без ліцензії** (за винятком випадку переказу коштів з України на такий рахунок, що потребуватиме отримання ліцензії).

Розміщення валютних цінностей на рахунку, відкритому фізичною особою-нерезидентом, після набуття цією фізичною особою статусу резидента України має здійснюватися на підставі ліцензії, яку ця особа повинна отримати не пізніше двадцяти чотирьох місяців з дати набуття нею статусу резидента України. Протягом цих двадцяти чотирьох місяців фізична особа має право розміщувати валютні цінності на такому рахунку без ліцензії (за винятком випадку переказу коштів з України на такий рахунок, що потребуватиме отримання ліцензії).

Відповідно до Положення строк дії ліцензії **не може перевищувати трьох років** для фізичних осіб, які не є підприємцями.

Цим же Положенням передбачено, що власник ліцензії зобов'язаний не пізніше наступного робочого дня після дня закінчення строку дії ліцензії перерахувати залишок валютних цінностей з рахунку на власний рахунок, відкритий в уповноваженому банку, який зазначений у ліцензії, та/або зняти валютні цінності з рахунку і ввезти їх в Україну (за винятком тих випадків, за яких порядок використання рахунку, установлений законодавством країни, у якій цей рахунок відкрито, не дає змоги виконати цю вимогу або власник ліцензії отримав нову ліцензію. Переказування

валютних цінностей з України (в Україну) на рахунок (з рахунку), право на розміщення валютних цінностей на якому надається ліцензією, дозволяється лише з власного рахунку (на власний рахунок) власника ліцензії, що відкритий в уповноваженому банку, який зазначений у ліцензії.

Фізичні особи-резиденти, які отримали індивідуальну ліцензію Національного банку України на розміщення валютних цінностей на рахунках за межами України, можуть здійснювати на ці рахунки перекази іноземної валюти в сумі, що зазначена в ліцензії.

Згідно з Положенням для отримання ліцензії заявник-фізична особа, яка не є підприємцем, подає до Національного банку України такі документи:

- заяву про видачу ліцензії;
- копії відповідних сторінок паспорта або документа, що його замінює, які містять останнє фото, прізвище, ім'я, по батькові, дату народження, серію і номер, дату видачі та найменування органу, що видав документ, реєстрацію місця проживання громадянина;
- копію документа, виданого контролюючим органом, що засвідчує реєстрацію фізичної особи в Державному реєстрі фізичних осіб-платників податків;
- копію податкової декларації про майновий стан і доходи за останній звітний (податковий) рік (із відміткою контролюючого органу про одержання) та, якщо сума доходів відображена в цій декларації менша, ніж сума коштів, які згідно із заявою про видачу ліцензії планується перераховувати з України на підставі цієї ліцензії, копії податкових декларацій (з відповідною відміткою) за попередні звітні (податкові) роки або довідку (відомості) контролюючого органу про доходи за відповідний період, що підтверджують наявність доходів в сумі, що є не меншою, ніж сума коштів, яку планується перераховувати з України на підставі цієї ліцензії. Зазначені документи подаються, якщо сума коштів, яку планується перераховувати з України на підставі ліцензії, **перевищує 10,000 євро** (еквівалент цієї суми в іншій іноземній валюті за офіційним курсом гривні до іноземних валют, установлених Національним банком України на день подання заяви на отримання ліцензії).

● Грошові перекази в Україну

Постановою правління Національного банку України від 29 грудня 2007 року №496 затверджено Правила здійснення за межі України та в Україні переказів фізичних осіб за поточними валютними неторговельними операціями та їх виплати в Україні. Цими Правилами врегульовані питання зарахування на поточні рахунки переказів із-за кордону та їх виплати.

Відповідно до зазначених Правил зарахування на поточні рахунки фізичних осіб-резидентів і нерезидентів переказів із-за кордону та подальша їх **виплата з цих рахунків здійснюється без обмеження суми.**

Правилами також встановлено, що іноземна валюта переказана з-за кордону на користь фізичної особи-резидента і нерезидента для виплати готівкою без відкриття рахунку, може бути виплачена одержувачу в один операційний (робочий) день у сумі, що не **перевищує в еквіваленті 150,000 гривень**. Якщо сума переказу (переказів), що надійшов (надійшли) в один операційний (робочий) день, **перевищує в еквіваленті 150,000 гривень**, то банк такий переказ (перекази) у повній сумі зараховує на поточний рахунок в іноземній валюті отримувача.

Пересилання готівки в Україну

Відповідно до Інструкції про переміщення готівки і банківських металів через митний кордон України, що затверджена Постановою Правління Національного банку України від 27 травня 2008 року №148, фізичним особам дозволяється **пересилати в Україну готівку в міжнародних поштових відправленнях і в міжнародних експрес-відправленнях з оголошеною цінністю в сумі, що не перевищує в еквіваленті 300 євро.**

Міжнародні поштові відправлення та міжнародні експрес-відправлення, у які вкладається готівка в сумі, що перевищує встановлені цією Інструкцією норми, отримувачам не видаються, а повертаються відправникам.

В'їзд в УКРАЇНУ ГРОМАДЯН УКРАЇНИ

Відповідно до Закону України «Про порядок виїзду з України і в'їзду в Україну громадян України» перетинання громадянами України державного кордону України здійснюється в пунктах пропуску через державний кордон України після пред'явлення паспорта громадянина України для виїзду за кордон або проїзного документа дитини.

Правилами перетинання державного кордону громадянами України, що затверджені постановою Кабінету Міністрів України від 27 січня 1995 року №57, встановлено, що у разі, коли громадянин України, який постійно проживає в Україні, втратив зазначені документи за межами України або якщо строк дії таких документів закінчився під час перебування громадянина за межами України, або встановлено, що вони є недійсними з інших причин, документом, що дає право на в'їзд в Україну, є посвідчення особи на повернення в Україну, яке видається дипломатичним представництвом або консульською установою України за кордоном.

Зазначеними Правилами встановлено, що **громадяни в'їздять в Україну без будь-яких обмежень.**

В'їзд/вхід на територію пункту пропуску громадян, які перетинають державний кордон, перебування в пунктах пропуску та виїзд/вихід з нього здійснюється за паспортними документами.

Правилами встановлено, що громадяни, які перетинають державний кордон, зобов'язані пройти прикордонний, митний та інші види контролю відповідно до законодавства.

Відповідно до Правил підроблені, недійсні паспортні документи або такі, що належать іншим особам, або використовуються для вчинення кримінального чи адміністративного правопорушення тимчасово затримуються або вилучаються уповноваженою службовою особою підрозділу охорони державного кордону.

Після закінчення перевірки в результаті якої встановлено дійсність та належність громадянину паспортного документа або посвідчення особи на повернення в Україну, а також відсутність підстав для тимчасового затримання або вилучення паспортного документа, уповноважена службова особа підрозділу охорони державного кордону **повертає громадянину паспортний документ або посвідчення особи на повернення в Україну.**

Згідно з Правилами **відмітка про перетинання державного кордону в паспортному документі проставляється на підставі особистого звернення громадянина** до уповноваженої службової особи підрозділу охорони державного кордону, яка проводить перевірку документів.

Громадяни, які перетинають державний кордон, мають право бути присутніми під час огляду транспортних засобів, вантажів і багажу, що їм належить, а також відбору зразків проб речовин і матеріалів, що їм належать для експрес-аналізу відповідними контрольними органами і службами.

Виконання законних вимог уповноважених службових осіб підрозділу охорони державного контролю та інших контролюючих органів і служб у пункті пропуску обов'язкове для усіх громадян, які перетинають державний кордон.

МИТНІ ПРАВИЛА ДЛЯ ГРОМАДЯН УКРАЇНИ, ЯКІ ПОВЕРТАЮТЬСЯ В УКРАЇНУ

Порядок пропуску та оподаткування товарів, які ввозяться (пересилаються) громадянами на митну територію України регулюється Митним кодексом України, Податковим кодексом України, іншими нормативно-правовими актами.

Митний кодекс України визначає, що громадяни-фізичні особи, це, в тому числі, громадяни України.

Відповідно до Митного кодексу України **нерезидентами є громадяни України, які мають постійне місце проживання за межами України, у тому числі ті, які тимчасово перебувають на території України.**

До резидентів Митний кодекс України відносить **громадян України, які мають постійне місце проживання в Україні, у тому числі тих, які тимчасово перебувають за кордоном.**

Громадяни України, за умови дотримання вимог Митного кодексу України та інших актів законодавства України, можуть переміщувати через митний кордон України будь-які товари, крім тих, що заборонені до ввезення в Україну.

Митне оформлення товарів, що ввозяться на митну територію України громадянами (крім товарів, що переміщуються у несупроводжуваному багажі та у вантажних відправленнях, а також товарів за товарними позиціями 8701-8707. 8711 згідно з УКТ ЗЕД (*це транспортні засоби*), які підлягають державній реєстрації), здійснюється в пунктах пропуску через державний кордон України.

Митне оформлення товарів, які ввозяться на митну територію України громадянами у несупроводжуваному багажі та у вантажних відправленнях, здійснюється в органах доходів і зборів за місцем проживання або тимчасового перебування зазначених громадян, у місці кінцевого призначення транспортного засобу, що здійснював перевезення цих товарів, або, за заявою громадянина, - у пунктах пропуску через державний кордон України.

В Україні існує двоканальна система митного контролю товарів, транспортних засобів, що переміщуються через митний кордон України.

Канал, позначений символами зеленого кольору (**«зелений коридор»**), призначений для декларування шляхом вчинення дій громадянами, які переміщують через митний кордон України товари в обсягах, що не підлягають оподаткуванню митними платежами та не підлягають під встановлені законодавством заборони або обмеження щодо ввезення на митну територію України і не підлягають письмовому декларуванню.

Канал, позначений символами червоного кольору (**«червоний коридор»**), призначений для всіх інших громадян.

Обрання «зеленого коридору» вважається заявою громадянина про те, що переміщуваним ним через митний кордон України товари не підлягають письмовому декларуванню, оподаткуванню митними платежами, не підпадають під встановлені законодавством заборони та/або обмеження щодо ввезення на митну територію України.

Громадяни, які проходять (проїжджають) через «зелений коридор», звільняються від подання письмової декларації. Звільнення від подання письмової митної декларації не означає звільнення від обов'язкового дотримання порядку переміщення товарів через митний кордон України.

● Ввезення майна у разі переселення на постійне місце проживання в Україну

Статтею 374 Митного кодексу України встановлено, що звільняються від оподаткування митними платежами товари, призначені для забезпечення звичайних повсякденних потреб громадянина та початкового облаштування, що ввозяться (пересилаються) громадянами у зв'язку з переселенням на постійне місце проживання в Україну протягом шести місяців з дня видачі документа, що підтверджує право громадянина на постійне проживання в Україні, за умови документального підтвердження того, що до дня видачі цього документа громадянин проживав на території країни, з якої він прибув, не менше трьох років:

- а) **товари, призначені для забезпечення звичайних повсякденних потреб громадянина для початкового облаштування** (крім товарів, що класифікуються за товарною позицією 8802 або одним із кодів 8903 91 99 00, 8903 92 99 00, 8903 99 99 00 згідно з УКТ ЗЕД) (під цими товарними позиціями відповідно до Додатку до Закону України «Про Митний тариф України» від 19 вересня 2013 року містяться відповідно, літальні апарати та човни і катери, завдовжки понад 7,5 метрів);
- б) **транспортні засоби особистого користування, що класифікуються в одній із товарних позицій 8702, 8703, 8704 (загальною масою до 3,5 тонни) 8711 згідно з УКТ ЗЕД (у кількості однієї одиниці на кожного громадянина, який досяг 18-річного віку),** за умови документального підтвердження того, що до дня видачі документа, що підтверджує право на постійне проживання в Україні, громадянин був власником (або співвласником) такого транспортного засобу не менше одного року, а транспортний засіб перебував за ним на постійному обліку (реєстрації) у відповідних реєстраційних органах країни постійного місця попереднього проживання громадянина не менше одного року, якщо транспортний засіб підлягає реєстрації в цій країні. *Під зазначеними товарними позиціями розуміються, відповідно, моторні транспортні засоби, призначені для перевезення 10 осіб і більше, включаючи водія залежно від об'єму циліндрів двигуна, автомобілі легкові та інші моторні транспортні засоби, призначені головним чином для перевезення людей, включаючи вантажопасажирські автомобілі-фургони та гоночні автомобілі, моторні транспортні засоби для перевезення вантажів, мотоцикли, включаючи мопеди та велосипеди з допоміжним двигуном, з колясками та без них, коляски;*
- в) **товари, що класифікуються в товарній позиції 8716 згідно з УКТ ЗЕД (у кількості однієї одиниці на кожного повнолітнього громадянина)** за умови одночасного ввезення з транспортними засобами особистого користування, що класифікуються в одній із товарних позицій 8702, 8703, 8704 (загальною масою до 3,5 тонни), 8711 згідно з УКТ ЗЕД. *(Під товарною позицією 8716 розуміються причепа та напівпричепа типу причіпних будиночків для тимчасового проживання у кемпінгах або для автотуристів).*

У разі пропуску внаслідок аварії, дії обставин непереборної сили, хвороби або з інших поважних причин, що підтверджується відповідними документами, ви-

щезазначеного шестимісячного строку ввезення (пересилання) товарів на митну територію України із звільненням від оподаткування митними платежами **цей строк може бути продовжений відповідним органом доходів і зборів, але не більш як до двох років з дня видачі документа, що підтверджує право громадянина на постійне проживання в Україні.**

Товари за товарними позиціями 8702, 8703, 8704 (загальною масою до 3,5 тонни), 8711, 8716 згідно УКТ ЗЕД, що ввозяться на митну територію України громадянами у зв'язку з переселенням на постійне місце проживання в Україну із звільненням від оподаткування митними платежами відповідно до цього Кодексу, підлягають постановці на тимчасовий облік в державних реєстраційних органах на строк до двох років з оформленням документів на право тимчасового користування такими товарами та можуть бути відчужені або передані у володіння, користування або розпорядження іншим особам (крім членів сімей таких громадян) упродовж двох років з дня ввезення на митну територію України лише після сплати особами, які ввезли їх в Україну, всіх митних платежів за ставками, чинними на день подання митної декларації.

Документи на право постійного користування (з правом відчуження) товарами за товарними позиціями 8702, 8703, 8704 (загальною масою до 3,5 тонни), 8711, 8716 згідно УКТ ЗЕД, можуть бути видані громадянам-власникам цих товарів **після постійного проживання їх на території України протягом двох років з дня митного оформлення таких товарів.**

Порядок ввезення готівки в Україну

Питання ввезення готівки в Україну регулюються Інструкцією про переміщення готівки і банківських металів через митний кордон України, що затверджена Постановою Правління Національного банку України від 27 травня 2008 року №148.

Інструкцією передбачено, що **фізична особа незалежно від віку** має право ввозити в Україну готівку і банківські метали.

Відповідно до зазначеної Інструкції фізична особа має право ввозити в Україну готівку в сумі, що **не перевищує в еквіваленті 10000 євро, без письмового декларування митному органу.**

Громадянин України-резидент має право ввозити в Україну готівку в сумі, що **не перевищує еквівалент 10000 євро за умови письмового декларування** митному органу в повному обсязі та за наявності документів, що підтверджують зняття готівки з рахунків у банках (фінансових установах) (в контексті в'їзду в Україну розуміються рахунки в іноземних банках і фінансових установах) виключно на ту суму, що перевищує в еквіваленті 10000 євро. Строк дії таких документів **30 календарних днів, починаючи з дня видачі.**

Громадянин України-нерезидент має право ввозити в Україну готівку в сумі, **що перевищує в еквіваленті 10000 євро за умови письмового декларування** митному органу в повному обсязі.

● **Порядок ввезення банківських металів в Україну**

Питання ввезення банківських металів в Україну регулюються Інструкцією про переміщення готівки і банківських металів через митний кордон України, що затверджена Постановою Правління Національного банку України від 27 травня 2008 року №148.

Відповідно до Інструкції фізична особа має право ввозити в Україну **банківські метали (золото, срібло, платина, метали платинової групи) вагою, що не перевищує 500г, у вигляді зливків і монет на умовах письмового декларування** митному органу в повному обсязі.

Банківські метали вагою, що перевищує 500г, мають право ввозити в Україну виключно уповноважені банки.

● **Ввезення особистих речей**

Відповідно до статті 374 Митного кодексу України при ввезенні (пересиланні) громадянами особистих речей на митну територію України, такі речі звільняються від оподаткування митними платежами.

Відповідно до статті 370 Митного кодексу України особистими речами вважаються:

- товари особистої гігієни та індивідуальні косметичні засоби у кількості що забезпечує потреби однієї особи на період поїздки; 0,5 літра туалетної води та/або 100 грам парфумів;
- особисті прикраси, у тому числі з дорогоцінних металів та каміння, що мають ознаки таких, які були в користуванні;
- одяг, білизна, взуття, що мають суто особистий характер, призначені виключно для власного користування і мають ознаки таких, які були у користуванні;
- індивідуальне письмове та канцелярське приладдя;
- один фотоапарат, одна кіно-відеокамера, разом з обґрунтованою кількістю фото-, відео-, кіноплівок та додаткового приладдя;
- один переносний проектор та аксесуари до нього разом з обґрунтованою кількістю діапозитивів та/або кіноплівок;

- бінокль;
- переносні музичні інструменти у кількості не більше 2 шт;
- один переносний звуковідтворювальний пристрій (у тому числі магнітофон, диктофон, програвач компакт-дисків тощо) з об'єднаною кількістю плівок, платівок дисків; один переносний проектор та аксесуари до нього;
- переносний радіоприймач; переносний телевізор; переносна друкарська машинка;
- переносний персональний комп'ютер та приладдя до нього у кількості не більше 2 шт., флеш-карта у кількості не більше 3 шт;
- годинник, калькулятор, електронна записна книжка у кількості не більше 2 шт. кожного товару;
- індивідуальні вироби медичного призначення для забезпечення життєдіяльності людини та для контролю за її станом, що мають ознаки таких, які були в користуванні;
- стільниковий, мобільний телефон у кількості не більше 2 шт. кожного товару;
- дитяча коляска, інвалідна коляска;
- спортивне спорядження – велосипед, вудка рибальська, комплект альпійського спорядження, комплект спорядження для плавання, комплект лиж, комплект тенісних ракеток, дошка для серфінгу та віндсерфінгу, комплект спорядження для гольфу, інше аналогічне спорядження, призначене для використання однією особою;
- спеціальне дитяче харчування, яке не виробляється в Україні, в порядку та обсягах, визначених Кабінетом Міністрів України;
- лікарські засоби, що переміщуються через митний кордон України в порядку та обсягах, які визначаються Кабінетом Міністрів України.

Куди звертатись та де шукати інформацію?

**Інформаційна довідка
Державної фіскальної
служби**

0 800 501 007

(безкоштовно із стаціонарних телефонів)

**Відповіді працівниками
Контакт-центру**

надаються з 8:00 до 20:00
(крім суботи та неділі)

(044) 454 16 13

e-mail: idd@sfs.gov.ua

ОБЛАШТУВАННЯ В УКРАЇНІ

● Реєстрація місця проживання

Питання реєстрації місця проживання регулюються Законом України «Про свободу пересування та вільний вибір місця проживання в Україні», постановою Кабінету Міністрів України від 2 березня 2016 року №207 «Про затвердження Правил реєстрації місця проживання та Порядку передачі органами реєстрації інформації до Єдиного державного демографічного реєстру».

УВАГА! Реєстрація місця проживання замінила собою прописку. Відповідно до пункту 2 статті 16 Закону України «Про свободу пересування та вільний вибір місця проживання в Україні» місце проживання особи, яке на день набрання чинності цим Законом (15 січня 2004 року) підтверджувалося пропискою або було відповідно зареєстроване, вважається зареєстрованим.

Отже, якщо Ви є резидентом України і у Вашому паспорті громадянина України є штамп прописки, Ваше місце проживання вважається зареєстрованим.

Якщо Вам необхідно зареєструвати місце проживання, для Вас буде корисною наступна інформація.

Відповідно до Закону України «Про свободу пересування та вільний вибір місця проживання в Україні» та Правил реєстрації місця проживання в Україні, що затверджені постановою Кабінету Міністрів України від 2 березня 2016 року №207, **реєстрація місця проживання здійснюється виконавчим органом сільської, селищної або міської ради, сільським головою** (у разі коли відповідно до закону виконавчий орган сільської ради не утворено) на території відповідної адміністративно-територіальної одиниці, на яку поширюються повноваження відповідної сільської, селищної або міської ради.

Документи для здійснення реєстрації місця проживання подаються до зазначених органів, у тому числі через **центри надання адміністративних послуг**, які утворюються відповідно до Закону України «Про адміністративні послуги».

Для **реєстрації місця проживання** подаються такі документи:

- заява за встановленою формою;
- документ, до якого вносяться відомості про місце проживання (паспорт громадянина України). Якщо дитина не досягла 16 років, подається свідоцтво про народження;
- квитанція про сплату адміністративного збору;
- документи, що підтверджують:
 - право на проживання в житлі (ордер, свідоцтво про право власності, договір найму (піднайму, оренди), рішення суду, яке набрало законної сили про надання особі права на вселення до житлового приміщення, визнання за особою права користування житловим приміщенням або права власності для нього, права на реєстрацію місця проживання або інші документи. У разі відсутності зазначених документів реєстрація місця проживання здійснюється за згодою власника/співвласників житла, наймача та членів його сім'ї (зазначені документи або згода не вимагаються при реєстрації місця проживання неповнолітніх дітей за адресою реєстрації місця проживання батьків/одного з батьків або законного представника/представників);
 - право на перебування або взяття на облік у спеціалізованій, соціальній установі, закладі соціального обслуговування та соціального захисту особи, - довідка про прийняття на обслуговування в спеціалізованій соціальній установі, закладі соціального обслуговування та соціального захисту особи, копія посвідчення про взяття на облік бездомної особи (для осіб, які перебувають на обліку в цих установах або закладах);
 - військовий квиток або посвідчення про приписку (для громадян, які підлягають взяттю на військовий облік або перебувають на військовому обліку).

УВАГА! Забороняється вимагати для реєстрації місця проживання особи інші документи.

УВАГА!

Реєстрація громадян, у яких відсутнє місце проживання (відсутня власність, немає можливості оренди житла тощо), здійснюється спеціально утвореними при місцевих державних адміністраціях органами. У такому випадку місцем реєстрації, як правило, буде місцева державна адміністрація (при місцевих радах).

● Паспорт громадянина України

Відповідно до Закону України «Про Єдиний державний демографічний реєстр та документи, що підтверджують громадянство України, посвідчують особу чи її спеціальний статус» паспорт громадянина України є документом, що посвідчує особу та підтверджує громадянство України.

УВАГА! Кожен громадянин України, який досяг чотирнадцятирічного віку, зобов'язаний отримати паспорт громадянина України.

Паспорт громадянина України оформляється особам, які не досягли вісімнадцятирічного віку, на чотири роки, а особам, які досягли вісімнадцятирічного віку, - на кожні десять років.

Відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 25 березня 2015 року №302 «Про затвердження зразка бланка, технічного опису та Порядку оформлення, видачі, обміну, пересилання, вилучення, повернення державі, визнання недейсним та знищення паспорта громадянина України» (зі змінами, що внесені постановою Кабінету Міністрів України від 25 жовтня 2016 року) з 1 січня 2016 року запроваджено оформлення і видачу паспорта громадянина України з безконтактним електронним носієм та паспорта громадянина України, що не містить безконтактного електронного носія, громадянам України, яким паспорт громадянина України оформляється вперше.

З 1 листопада 2016 року запроваджено оформлення (у тому числі замість втраченого або викраденого), обмін паспорта громадянина України з безконтактним електронним носієм громадянам України відповідно до Порядку оформлення, видачі, обміну, пересилання, вилучення, повернення державі, визнання недейсним та знищення паспорта громадянина України, затвердженого вищезазначеною постановою.

Цією ж постановою передбачено, що паспорт громадянина України може оформлятися з використанням бланка паспорта громадянина України у формі книжечки.

Відповідно до зазначеного Порядку оформлення (у тому числі замість втраченого або викраденого), обмін паспорта здійснюється територіальними органами/територіальними підрозділами Державної міграційної служби України (ДМС) (колишні Державний департамент громадянства, імміграції та реєстрації фізичних осіб, (ДДГРФО) або ВВІР).

За оформлення (у тому числі замість втраченого або викраденого), обмін паспорта справляється адміністративний збір у порядку та розмірах, установлених законодавством.

За оформлення паспорта вперше адміністративний збір не справляється.

Оформлення (в тому числі замість втраченого або викраденого), обмін та видача паспорта особі, яка досягла 14-річного віку, здійснюється на підставі заяви-анкети, поданої нею особисто.

Документи для оформлення (у тому числі замість втраченого або викраденого), обміну паспорта подаються до центрів надання адміністративних послуг, державного підприємства, що належать до сфери управління ДМС, і його відокремлених підрозділів, територіальних органів та територіальних підрозділів ДМС.

Увага! Подання документів для оформлення, обміну паспорта здійснюється до територіального підрозділу ДМС у разі повернення на проживання в Україну особи, яка постійно проживала за кордоном.

Документи для оформлення (у тому числі замість втраченого або викраденого), обміну паспорта подаються особою за зареєстрованим місцем проживання.

Особа, яка досягла 14-річного віку та місце проживання якої не зареєстровано, для оформлення паспорта вперше подає документи до територіального підрозділу ДМС, уповноваженого суб'єкта за місцем фактичного проживання в Україні.

Заявник для оформлення паспорта подає такі документи:

- свідоцтво про народження або документ, що підтверджує факт народження, виданий компетентними органами іноземної держави;
- оригінали документів, що підтверджують громадянство та посвідчують особу батьків або одного з них, які на момент народження особи перебували у громадянстві України (для підтвердження факту належності особи до громадянства України);
- документи, що підтверджують сплату адміністративного збору або оригінал документа про звільнення від його сплати.

 УВАГА! Якщо Ви виїздили з України на постійне проживання за кордон, для оформлення паспорта громадянина України після повернення на постійне проживання в Україну Ви маєте подати паспорт громадянина України для виїзду за кордон.

Також заявник має подати документи, що підтверджують відомості для вне-сення додаткової змінної інформації до безконтактного електронного носія та у паспорт (за наявності таких документів):

- про місце проживання – довідку органів реєстрації встановленого зразка;
- про народження дітей – свідоцтва про народження дітей;
- про шлюб, розірвання шлюбу – свідоцтво про шлюб, про розірвання шлюбу, рішення суду щодо розірвання шлюбу, яке набрало законної сили або виданий

- компетентними органами іноземної держави документ, який згідно з її національним законодавством підтверджує відповідний факт;
- довідку про присвоєння реєстраційного номера облікової картки платника податків або повідомлення про відмову від його прийняття.

Для обміну паспорта заявник, окрім інших, подає такі документи:

- паспорт, що підлягає обміну;
- документи, що підтверджують обставини, у зв'язку з якими паспорт підлягає обміну.

Для оформлення паспорта замість втраченого або викраденого заявник, окрім інших, подає такі документи:

- заяву встановленого МВС зразка про втрату або викрадення паспорта зразка 1994 року;
- витяг з Єдиного реєстру досудових розслідувань (у разі викрадення паспорта на території України);

УВАГА! Про втрату або викрадення паспорта на території України особа або її законний представник зобов'язані негайно повідомити найближчому територіальному органу/територіальному підрозділу Державної міграційної служби України, а в разі викрадення – також органу Національної поліції. Про втрату або викрадення за кордоном паспорта особа або її законний представник зобов'язані повідомити компетентним органам іноземної держави та найближчій закордонній дипломатичній установі.

● Паспорт громадянина України для виїзду за кордон

Відповідно до Закону України «Про Єдиний державний демографічний реєстр та документи, що підтверджують громадянство України, посвідчують особу чи її спеціальний статус» паспорт громадянина України для виїзду за кордон є документом, що посвідчує особу, підтверджує громадянство України особи, на яку він оформлений, і дає право цій особі на виїзд з України і в'їзд в Україну.

Кожен громадянин України не може мати більше двох паспортів громадянина України для виїзду за кордон.

Кожен громадянин України має право на отримання паспорта громадянина України для виїзду за кордон у порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України.

Відповідно до Порядку оформлення, видачі, обміну, пересилання, вилучення, повернення державі, знищення паспорта громадянина України для виїзду за кордон, його тимчасового затримання та вилучення, що затверджений постановою Кабінету міністрів України від 7 травня 2014 року №152, оформлення, видача паспорта для виїзду за кордон громадянам (у тому числі отримання відцифрованих відбитків пальців рук) здійснюється територіальними органами або підрозділами Державної міграційної служби України **незалежно від місця проживання громадянина України.**

Оформлення, видача та обмін паспорта для виїзду за кордон громадянину України, який досяг шістнадцятирічного віку, здійснюється на підставі його особистої заяви-анкети.

Оформлення, видача та обмін паспорта для виїзду за кордон громадянину України, який не досяг шістнадцятирічного віку, здійснюється на підставі заяви-анкети од-

ного з батьків (якщо батьки не перебувають у шлюбі – на підставі заяви-анкети того з батьків, з ким проживає особа), усиновлювачів, опікунів, піклувальників або інших представників.

Для оформлення паспорта громадянина України для виїзду за кордон **громадянин України** подає:

- заяву-анкету;
- паспорт громадянина України (для осіб, що досягли шістнадцятирічного віку та постійно проживають в Україні);
- свідоцтво про народження (у разі оформлення паспорта для виїзду за кордон вперше особі, що не досягла шістнадцятирічного віку);
відповідні документи, що підтверджують здійснення встановлених законодавством платежів, або оригінал і копію документа про звільнення від таких платежів;
- заяву про відмову від внесення інформації (у тому числі відцифрованих відбитків пальців рук) до безконтактного електронного носія, що імплантований до паспорта для виїзду за кордон (у разі потреби). У разі оформлення паспорта особі, яка не досягла шістнадцятирічного віку, таку заяву від її імені подають батьки (якщо батьки не перебувають у шлюбі, - той з батьків, з ким проживає особа) тощо;
- дві кольорові фотокартки розміром 3,5х4,5 сантиметра та одну фотокартку розміром 10х15 сантиметрів (для осіб, що не досягли дванадцятирічного віку).

● **Обмін паспорта громадянина України для виїзду за кордон**

Якщо закінчився строк дії Вашого паспорта для виїзду за кордон або Ваш паспорт для виїзду за кордон **непридатний для подальшого використання чи змінилася інформація, внесена до паспорта або виявилися помилки в такій інформації, паспорт підлягає обміну**. У цьому випадку додатково подається паспорт для виїзду за кордон, що підлягає обміну та документи, що підтверджують обставини, у зв'язку з якими паспорт для виїзду за кордон підлягає обміну (у разі потреби).

● **Втрата або викрадення паспорта громадянина України для виїзду за кордон**

Якщо **Ви втратили або у Вас викрали паспорт для виїзду за кордон на території України**, Ви зобов'язані негайно повідомити найближчому територіальному органу або підрозділу державної міграційної служби, а в разі викрадення – також органу

внутрішніх справ. У цьому випадку для отримання паспорта громадянина України для виїзду за кордон додатково необхідно подавати:

- заяву про оформлення паспорта для виїзду за кордон у зв'язку з його втратою або викраденням;
- витяг з Єдиного реєстру досудових розслідувань (у разі викрадення паспорта для виїзду за кордон на території України).

Куди звертатись та де шукати інформацію?

Сайт ДМСУ	dmsu.gov.ua/pro-dms-ukrainy/ struktura-dms-ukrainy/teritorialni-organi
«Гаряча лінія» ДМСУ	 (044) 278 50 30
Сайт Державного підприємства «Документ»	pasport.org.ua
Регіональні довідкові служби	<i>Перелік із телефонними номерами наведений у додатку</i>

● Свідоцтва про реєстрацію актів цивільного стану

Питання реєстрації актів цивільного стану регулюються Законом України Про державну реєстрацію актів цивільного стану».

Відповідно до статті 2 цього Закону державній реєстрації підлягають народження фізичної особи та її походження, шлюб, розірвання шлюбу у випадках, передбачених законом, зміна імені, смерть.

Статтею 4 Закону встановлено, що органами державної реєстрації актів цивільного стану є:

- відділи державної реєстрації актів цивільного стану Головного управління юстиції Міністерства юстиції України в Автономній Республіці Крим, головних управлінь юстиції в областях, містах Києві та Севастополі, районних, районних у містах, міських (міст обласного значення), міськрайонних управлінь юстиції (відділи державної реєстрації актів цивільного стану);
- виконавчі органи сільських, селищних і міських (крім міст обласного значення) рад.

Згідно з положеннями статті 6 Закону відділи державної реєстрації актів цивільного стану **проводять державну реєстрацію народження фізичної особи та її походження, шлюбу, розірвання шлюбу, зміни імені, смерті.**

Виконавчі органи сільських, селищних, міських (крім міст обласного значення) рад **проводять державну реєстрацію народження фізичної особи та її походження, шлюбу, смерті.**

УВАГА! Для державної реєстрації актів цивільного стану подається паспорт громадянина України та документи, які підтверджують факти, що підлягають державній реєстрації.

Згідно з положеннями статті 18 Закону органи державної реєстрації актів цивільного стану видають відповідні свідоцтва про державну реєстрацію актів цивільного стану (свідоцтво про народження, свідоцтво про шлюб, свідоцтво про розірвання шлюбу, свідоцтво про смерть). Статтею 14 Закону встановлено, що свідоцтво про державну реєстрацію шлюбу видається кожному із подружжя.

Статтею 19 Закону встановлено, що повторна видача свідоцтва про державну реєстрацію актів цивільного стану, оригінал якого було вкрадено, загублено, пошкоджено чи знищено здійснюється відділами державної реєстрації актів цивільного стану, дипломатичними представництвами та консульськими установами України на підставі актового запису цивільного стану за заявою особи, щодо якої складено запис, батьків, усиновлювачів, опікунів, піклувальників.

Правила державної реєстрації актів цивільного стану в Україні затверджені наказом Міністерства юстиції України від 18 жовтня 2000 року №52/5.

УВАГА!

Відповідно до зазначених Правил громадянам України, щодо яких державна реєстрація актів цивільного стану проводилася у дипломатичних представництвах або консульських установах України, видача свідоцтв про державну реєстрацію актів цивільного стану здійснюється відділами державної реєстрації актів цивільного стану головних управлінь юстиції у місті Києві та Київській області, якщо такі записи передано їм на зберігання.

Правилами також встановлено, що громадяни України, які проживають в Україні, вотребовують документи на підтвердження фактів реєстрації актів цивільного стану, здійснених компетентними органами іноземної держави, через Міністерство закордонних справ України, якщо інший порядок не встановлено міжнародними договорами України, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України.

УВАГА!

Із 20 липня 2015 року в Київській, Одеській та Дніпропетровській областях, а також у відповідних обласних центрах стартував проект подання заяв з реєстрації актів цивільного стану через мережу Інтернет. Віднині подати документи до РАЦСу можна як у звичному паперовому форматі, так і он-лайн, не виходячи з дому.

Аби громадянам було зручно користуватися новими електронними сервісами Міністерство юстиції запускає спеціальний веб-портал «Звернення у сфері державної реєстрації актів цивільного стану» - <http://dracs.minjust.gov.ua/>.

Після реєстрації на порталі громадяни можуть подати необхідні документи щодо народження дитини чи заяву з бажанням вступити до шлюбу.

Відповідні документи можна посвідчити цифровим підписом, або ж обрати зручний для себе час для того, щоб особисто посвідчити папери. Так само на порталі можна обрати час та місце проведення шлюбної церемонії чи записатися на консультацію до спеціаліста.

Де знайти інформацію?

www.ddr.minjust.gov.ua

(«Послуги» → «Державна реєстрація актів цивільного стану»)

● Державна реєстрація прав на нерухоме майно

Законом України «Про державну реєстрацію речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень» (в редакції від 26 листопада 2015 року) встановлено, що державна реєстрація прав на нерухоме майно – це офіційне визнання і підтвердження державою фактів набуття, зміни або припинення речових прав на нерухоме майно.

Відповідно до положень статті 3 цього Закону **речові права на нерухоме майно, що підлягають державній реєстрації, виникають з моменту такої реєстрації.**

Статтею 3 цього Закону встановлено, що **речові права на нерухоме майно, що виникли до 1 січня 2013 року, вважаються дійсними за наявності однієї з таких умов:**

- реєстрація таких прав була проведена відповідно до законодавства, що діяло на момент їх виникнення;
- на момент виникнення таких прав діяло законодавство, що не передбачало їх обов'язкової реєстрації.

УВАГА!

Відповідно до положень статті 3 цього Закону будь-які дії особи, спрямовані на набуття, зміну або припинення прав на нерухоме майно, що підлягають реєстрації відповідно до цього Закону, можуть вчинятися, якщо речові права на таке майно зареєстровані згідно з вимогами цього Закону, крім випадків, коли речові права на нерухоме майно, що виникли до 1 січня 2013 року, визнаються дійсними згідно з вищеприведеними положеннями статті 3 цього Закону.

Статтею 5 Закону встановлено, що у Державному реєстрі прав реєструються речові права на земельні ділянки, а також на об'єкти нерухомого майна, розташовані на земельній ділянці (житлові будинки, квартири, житлові та нежитлові приміщення).

Статтею 6 Закону визначено, що організаційну систему державної реєстрації прав становлять:

- Міністерство юстиції та його територіальні органи;
- суб'єкти державної реєстрації прав (виконавчі органи сільських, селищних та міських рад, Київська, Севастопольська міські, районні, районні у містах Києві та Севастополі державні адміністрації; акредитовані суб'єкти);
- державні реєстратори прав на нерухоме майно (державним реєстратором є також нотаріус).

УВАГА! Закон передбачає особливості державної реєстрації прав на об'єкти нерухомого майна, розташовані на земельних ділянках та збудовані до 5 серпня 1992 року.

Зокрема, для проведення державної реєстрації прав власності на індивідуальні (садибні) житлові будинки, садові, дачні будинки, господарські (присадибні) будівлі і споруди, прибудови до них, розташовані на територіях сільських, селищних, міських рад та закінчені будівництвом до 5 серпня 1992 року, щодо яких раніше не проводилася державна реєстрація прав власності, подаються:

- виписка із погосподарської книги, надана виконавчим органом сільської ради (якщо такий орган не створений – сільським головою), селищної, міської ради або відповідною архівною установою;
- документ, що посвідчує речове право на земельну ділянку під таким об'єктом, крім випадку, коли таке речове право зареєстровано в державному реєстрі прав.

Для здійснення державної реєстрації прав власності на зазначені об'єкти документом, що посвідчує речові права на земельну ділянку під таким об'єктом може вважатися рішення відповідної ради про передачу (надання) земельної ділянки в користування або власність.

УВАГА!

Для проведення державної реєстрації прав власності на індивідуальні (садибні) житлові будинки, садові, дачні будинки, господарські (присадибні) будівлі і споруди, прибудови до них, розташовані на територіях сільських, селищних, міських рад та закінчені будівництвом до 5 серпня 1992 року **проведення технічної інвентаризації є обов'язковим.**

Перелік документів, необхідний для державної реєстрації прав та порядок державної реєстрації прав встановлені «Порядком державної реєстрації прав на нерухоме майно та їх обтяжень», що затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 25 грудня 2015 №1127.

УВАГА! Державні реєстратори зобов'язані надавати до відома заявників інформацію про перелік документів, необхідних для державної реєстрації прав.

Заява про державну реєстрацію прав подається окремо щодо кожного об'єкта нерухомого майна.

У разі набуття права власності на житловий будинок, будівлю або споруду з одночасним набуттям речових прав на земельну ділянку, на якій вони розташовані, подається одна заява про державну реєстрацію прав на такі об'єкти.

Разом із заявою заявник подає оригінали документів, необхідні для відповідної реєстрації та документи, що підтверджують оплату адміністративного збору.

Державна реєстрація прав може проводитися за заявою заявника шляхом звернення до фронт-офісів (центрів з надання адміністративних послуг).

Куди звертатись та де шукати інформацію?

Органи реєстрації речових прав на нерухоме майно	ddr.minjust.gov.ua
«Гаряча лінія» <i>понеділок – четвер з 9:00 до 18:00 п'ятниця - з 9:00 до 16:45</i>	 (044) 521 95 21 reestr.sluzba_kiev@ki.minjust.gov.ua info@kv.drsu.go.ua
Прийом громадян Департаментом реєстрації речових прав на майно	<i>Кожного вівторка з 10.00 год. до 17.00 год. за адресою вул. Євгена Сверстюка, 15, м. Київ</i>
«Гарячі» лінії (регіональні) з роз'яснення питань державної реєстрації прав на нерухоме майно	www.minjust.gov.ua/news/42672 <i>(перелік по регіонах із номерами телефонів та адресами)</i>
Лінія для повідомлень про випадки корупції в органах державної реєстраційної служби	 hotline@minjust.gov.ua (044) 233 65 12 <i>Поштова адреса: првул. Рильський, 10, м. Київ, Україна</i>
Веб-портал «Звернення у сфері державної реєстрації актів цивільного стану»	dracs.minjust.gov.ua

● Облікова картка фізичної особи-платника податків

Відповідно до положень статті 70 Податкового кодексу України **фізична особа-платник податків незалежно від віку (як резидент так і нерезидент)** для якої раніше не формувалася облікова картка платника податків та яка не включена до Державного реєстру платників податків зобов'язана особисто або через законного представника чи уповноважену особу **подати відповідному контролюючому органу облікову картку фізичної особи-платника податків, яка водночас є заявою для реєстрації в Державному реєстрі платників податків та пред'явити документ, що посвідчує особу (паспорт громадянина України).**

Фізична особа-платник податків, яка через свої релігійні переконання відмовляється від прийняття реєстраційного номера облікової картки платника податків, зобов'язана особисто **подати відповідному контролюючому органу повідомлення та документи для забезпечення її обліку за прізвищем, ім'ям, по батькові і серією та номером паспорта, а також пред'явити паспорт (паспорт громадянина України).**

УВАГА! Обліковим карткам фізичних осіб, які на момент набрання чинності Податковим кодексом України зареєстровані у державному реєстрі фізичних осіб-платників податків та інших обов'язкових платежів, присвоюються номери, що відповідають ідентифікаційним номерам платників податків-фізичних осіб. Документи про реєстрацію фізичних осіб у Державному реєстрі фізичних осіб-платників податків та інших обов'язкових платежів, видані контролюючими органами у порядку, визначеному законодавством, що діяло до набрання чинності цим Кодексом, вважаються дійсними для всіх випадків, передбачених для використання реєстраційних номерів облікових карток фізичних осіб, не підлягають обов'язковій заміні та є такими, що засвідчують реєстрацію фізичних осіб у Державному реєстрі фізичних осіб-платників податків.

Отже, якщо **Ви маєте довідку про присвоєння ідентифікаційного номера, Вам не потрібно повторно приймати реєстраційний номер облікової картки платника податків.**

Реєстраційний номер облікової картки платника податку використовується органами державної влади та органами місцевого самоврядування, юридичними особами незалежно від організаційно-правових форм, включаючи установи Національного банку, банки та інші фінансові установи, біржі, особами, які провадять незалежну професійну діяльність, фізичними особами-підприємцями, а також фізичними особами у всіх документах, які містять інформацію про об'єкти оподаткування фізичних осіб або про сплату податків, зокрема, у разі:

- виплати доходів, з яких утримуються податки згідно із законодавством України. Фізичні особи зобов'язані подавати інформацію про реєстраційний номер облікової картки юридичним та фізичним особам, що виплачують їм доходи;

- укладення цивільно-правових договорів, предметом яких є об'єкти оподаткування та щодо яких виникають обов'язки щодо сплати податків, зборів;
- відкриття рахунків у банках або інших фінансових установах, а також у розрахункових документах під час здійснення фізичними особами безготівкових розрахунків;
- заповнення фізичними особами митних декларацій під час перетину митного кордону;
- сплати фізичними особами податків і зборів;
- проведення державної реєстрації фізичних осіб-підприємців або видачі таким особам спеціальних дозволів (ліцензій тощо) та провадження деяких видів господарської діяльності, а також реєстрації незалежної професійної діяльності;
- реєстрації майна та інших активів фізичних осіб, що є об'єктом оподаткування або прав на нього;
- подання контролюючим органам декларацій про доходи, майно та інші активи;
- реєстрацію транспортних засобів, що переходять у власність фізичних осіб;
- оформлення фізичним особам пільг, субсидій та інших соціальних виплат з державних цільових фондів;
- в інших випадках, визначених законами України та іншими нормативно-правовими актами.

Облікові картки фізичних осіб віком до шістнадцяти років або неповнолітніх осіб, які ще не отримали паспорт, подаються одним із батьків (усиновителем, опікуном, піклувальником) за наявності свідоцтва про народження дитини та документа, що посвідчує особу одного із батьків (усиновителя, опікуна, піклувальника).

Куди звертатись та де шукати інформацію?

Перелік територіальних органів на сайті ДФСУ	www.sfs.gov.ua («Про службу» → «Структура» → «Територіальні органи»)
Інформаційно-довідковий департамент:	 0 800 501 007
СЕРВІС «ПУЛЬС»	За телефоном (044) 284 00 07 можна повідомити про неправомірні дії або бездіяльність працівників податкових та митних служб, можливі корупційні дії з їхнього боку.

● Посвідчення водія

Відповідно до статті 15 Закону України «Про дорожній рух України» кожний громадянин, який досяг визначеного цим Законом віку, не має медичних протипоказань та пройшов повний курс навчання за відповідними програмами, може в установленому порядку отримати право на керування транспортними засобами відповідної категорії. Цією ж статтею передбачено, що **право на керування автомобілями може бути надано особам, які досягли вісімнадцятирічного віку.**

Особа, яка бажає отримати право на керування транспортними засобами відповідної категорії зобов'язана пройти медичний огляд, підготовку або перепідготовку відповідно до типової навчальної програми, успішно скласти теоретичний і практичний іспити.

Відповідно до пункту 2 Положення про порядок видачі посвідчення водія та допуску громадян до керування транспортними засобами, що затверджено постановою Кабінету Міністрів від 8 травня 1993 року №340, національне **посвідчення водія на право керування транспортними засобами відповідної категорії дійсне протягом 30 років з дати його видачі.**

Централізоване оформлення, видача, повернення та обмін посвідчень водія здійснюється **територіальними органами з надання сервісних послуг Міністерства внутрішніх справ України.**

Особи складають іспити, необхідні для одержання посвідчення водія, в сервісних центрах МВС незалежно від зареєстрованого місця проживання чи перебування.

Посвідчення водія видається особисто під розписку після пред'явлення паспорта або іншого документа, що його замінює.

Посвідчення водія, видане до набрання чинності Законом України від 24 вересня 2008 року №586-VI «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо вдосконалення відносин у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху» може бути обміняно на нове. **Обмін посвідчення водія проводиться без складання іспитів.**

Обмін посвідчення водія проводиться незалежно від місця проживання чи перебування особи за умови подання паспорта громадянина України, копії довідки про реєстраційний номер облікової картки платника податків (у разі його відсутності у відповідних базах МВС) або серію та номер паспорта (для фізичних осіб, які через свої релігійні переконання відмовилися від прийняття реєстраційного номера облікової картки платника податків, повідомили про це відповідному контролюючому органу і мають відмітку в паспорті); посвідчення водія; медичні довідки встановленого зразка.

Про втрату посвідчення водія особа повідомляє сервісному центру МВС, а в разі його викрадення – територіальному органу Національної поліції.

Замість втраченого або викраденого посвідчення водія сервісний центр МВС після перевірки факту видачі раніше такого посвідчення водія особі, яка заявила про його втрату або викрадення, оформлює та видає нове посвідчення водія.

УВАГА! Видані громадянам України за кордоном міжнародні посвідчення та посвідчення водія іноземної держави, які відповідають вимогам Конвенції про дорожній рух 1968 року, підлягають обміну на національні посвідчення за умови, що зазначені громадяни України постійно проживають на території України.

Міжнародне посвідчення водія видається на підставі національного посвідчення водія, паспорта громадянина України та паспорта громадянина України для виїзду за кордон сервісними центрами МВС за заявою особи.

Куди звертатись та де шукати інформацію?

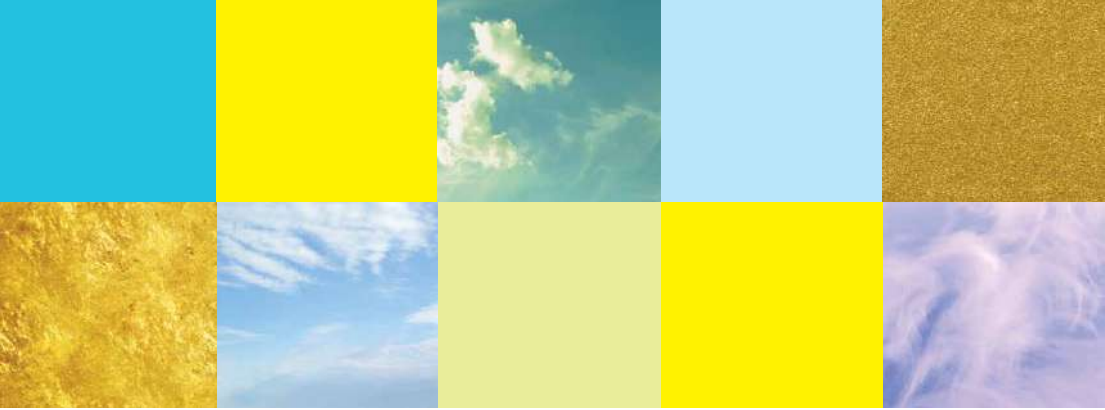
Регіональні підрозділи
патрульної служби

www.sai.gov.ua
(«Регіональні підрозділи»)

Довідка

(044) 254 71 07

● **Відкриття рахунків в національній та іноземній валюті**

Відповідно до статті 2 Декрету Кабінету Міністрів України «Про систему валютного регулювання і валютного контролю 1993р. №1593» резиденти і нерезиденти мають право бути власниками валютних цінностей, що знаходяться на території України.

При цьому Декрет визначає, що резидентами є громадяни України, які мають постійне місце проживання на території України, у тому числі ті, що тимчасово перебувають за кордоном. Нерезидентами є громадяни України, які мають постійне місце проживання за межами України, в тому числі ті, що тимчасово перебувають на території України.

Статтею 7 Закону України «Про платіжні системи та переказ коштів в Україні» встановлено, що банки мають право відкривати своїм клієнтам вкладні (депозитні) та поточні рахунки.

Цією ж статтею визначено, що вкладний (депозитний) рахунок – рахунок, що відкривається банком клієнту на договірній основі для зберігання коштів, що передаються клієнтом банку в управління на встановлений строк та під визначений процент (дохід) відповідно до умов договору.

Поточний рахунок – рахунок, що відкривається банком клієнту на договірній основі для зберігання коштів і здійснення розрахунково-касових операцій за допомогою платіжних інструментів відповідно до умов договору та вимог законодавства України.

Питання відкриття рахунків у національній та іноземній валюті регулюються Інструкцією про порядок відкриття, використання і закриття рахунків у національній та іноземній валюті», що затверджена постановою Правління Національного банку України від 12 листопада 2003 року №492.

Відповідно до Інструкції фізичні особи мають право відкривати рахунки для здійснення підприємницької, незалежної професійної діяльності та для власних потреб.

Відкриття поточного рахунку в банку здійснюється в наступному порядку. Громадянин України пред'являє уповноваженому працівнику банку паспорт громадянина України. Громадянин України, який є резидентом має пред'явити документ, виданий контролюючим органом, що засвідчує його реєстрацію в Державному реєстрі фізичних осіб – платників податків. Якщо громадянин України займається підприємницькою діяльністю, він зобов'язаний зазначити про свій статус підприємця у заяві про відкриття поточного рахунку. У випадку, якщо громадянин України займається незалежною професійною діяльністю, він зобов'язаний подати до банку копію документа, що підтверджує взяття на облік такої особи відповідним контролюючим органом. Громадянин України має заповнити заяву про відкриття поточного рахунку та картку із зразками підписів. Між громадянином України та банком укладається **договір банківського рахунку**.

Відповідно до пункту 7.12 цієї Інструкції на поточні рахунки в іноземній валюті громадян України-резидентів зараховується:

- готівкова валюта внесена/переказана власником рахунку або його довіреною особою;
- валюта за платіжними документами, що надійшли з-за кордону на ім'я власника рахунку відповідно до законодавства України;
- валюта, переказана з-за кордону;
- валюта за іменними платіжними документами, що надіслані з-за кордону на ім'я власника рахунку;
- валюта за платіжними документами, ввезеними із-за кордону власником рахунку і задекларованими митному органу під час в'їзду в Україну. Під час зарахування на рахунок коштів у митній декларації робиться відмітка уповноваженого банку, а копія митної декларації залишається в уповноваженому банку.

Відповідно до положень пункту 10.1 Інструкції якщо громадянин України не має рахунків у цьому банку, то відкриття вкладного (депозитного) рахунку здійснюється в такому порядку ж порядку, як і відкриття поточного рахунку. Між банком і громадянином України укладається в письмовій формі **договір банківського вкладу**. Після цього громадянин України вносить або перераховує з іншого банківського рахунку кошти на вкладний (депозитний) рахунок.

Згідно з пунктом 10.19 Інструкції на вкладний (депозитний) рахунок в іноземній валюті громадянина України-резидента зараховуються готівкова валюта внесена/переказана власником рахунку; валюта перерахована з власного поточного або власного вкладного (депозитного) рахунку в іноземній валюті тощо.

● Державна реєстрація фізичних осіб підприємців

Якщо після повернення в Україну Ви вирішили зайнятися підприємницькою діяльністю, для Вас буде корисною наступна інформація.

Відповідно до статті 1 Закону України «Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань» **державна реєстрація фізичних осіб-підприємців – це офіційне засвідчення факту набуття або позбавлення статусу підприємця фізичною особою.**

Статтею 14 цього Закону встановлено, що документи для державної реєстрації можуть подаватися в паперовій або електронній формі.

У паперовій формі документи подаються особисто заявником або поштовим відправленням.

Якщо документи подаються особисто, заявник пред'являє свій паспорт громадянина України.

Документи в електронній формі подаються заявником через портал електронних сервісів (www.kap.minjust.gov.ua) у порядку, визначеному Міністерством юстиції України.

Для державної реєстрації фізичної особи-підприємця подаються такі документи:

- заява про державну реєстрацію фізичної особи підприємцем;
- заява про обрання фізичною особою спрощеної системи оподаткування та/або реєстраційна заява про добровільну реєстрацію як платника податків на додану вартість, встановленої форми.

УВАГА! Строк розгляду документів, поданих для державної реєстрації фізичної особи підприємця становить 24 години після надходження документів.

Відповідно до Порядку державної реєстрації юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань, що не мають статусу юридичної особи, що затверджений наказом Міністерства юстиції України від 9 лютого 2016 №359/5, державна реєстрація може проводитися за заявою заявника шляхом звернення до фронт-офісів (центрів надання адміністративних послуг), що забезпечують прийняття та видачу документів під час державної реєстрації.

УВАГА! Виконавчі органи сільських, селищних та міських рад (крім міст обласного та/або республіканського Автономної Республіки Крим) набувають повноважень з реєстрації юридичних осіб та фізичних осіб-підприємців у разі прийняття відповідною радою такого рішення.

● Статус безробітного

Відповідно до положень статті 43 Закону України «Про зайнятість населення» **статусу безробітного може набути особа працездатного віку до призначення пенсії** (зокрема на пільгових умовах або за вислугу років), **яка через відсутність роботи не має заробітку або інших передбачених законодавством доходів, готова та здатна приступити до роботи.**

Статус безробітного надається названим особам за їх особистою заявою у разі відсутності підходящої роботи з першого дня реєстрації центром зайнятості.

Відповідно до пункту 3 Порядку реєстрації, перереєстрації безробітних та ведення обліку осіб, які шукають роботу, що затверджені постановою Кабінету Міністрів України від 20 березня 2013 року №198, реєстрація безробітних, які звертаються за сприянням у працевлаштуванні, **проводиться центром зайнятості** незалежно від зареєстрованого місця проживання чи перебування.

Реєстрація проводиться за умови пред'явлення паспорта громадянина України або тимчасового посвідчення громадянина України, облікової картки платника податків, **трудової книжки (цивільно-правового договору чи документа, який підтверджує період зайнятості)**, а в разі потреби також військового квитка, диплома або іншого документа про освіту.

Пунктом 6 Порядку встановлено, що рішення про надання статусу безробітного чи відмову у наданні такого статусу приймається центром зайнятості не пізніше ніж протягом семи календарних днів з дня подання особою заяви про надання статусу безробітного.

УВАГА! Відповідно до пункту 8 Порядку особам, у яких відсутній страховий стаж, не може бути надано статус безробітного.

Виняток із цього правила встановлено статтею 6 Закону України «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування на випадок безробіття»: право на забезпечення та соціальні послуги відповідно до цього Закону має молодь, яка закінчила або припинила навчання у загальноосвітніх, професійно-технічних і вищих навчальних закладах, звільнилася із строкової військової або альтернативної (не-військової) служби і яка потребує сприяння у працевлаштуванні на перше робоче місце у разі реєстрації в установленому порядку відповідних осіб як безробітних.

Порядок визначає правила ведення та припинення обліку осіб, які шукають роботу. Відповідно до пункту 32 Порядку облік осіб, які шукають роботу, ведеться шляхом внесення даних про таких осіб та отримані ними послуги до Єдиної інформаційно-аналітичної системи державної служби зайнятості.

УВАГА! Особами, які шукають роботу, є особи, яким не може бути надано в установленому порядку статус безробітного або яким відмовлено у наданні такого статусу.

Отже, особами, які шукають роботу, є, в тому числі, особи у яких відсутній страховий стаж.

Особи, які шукають роботу, **мають право на отримання послуг з підбору роботи, інформаційно-консультативних, профорієнтаційних та інших послуг, передбачених законодавством, сприяння у працевлаштуванні, інших видах зайнятості, зокрема шляхом участі у громадських та інших роботах тимчасового характеру.**

Центр зайнятості веде облік таких осіб незалежно від зареєстрованого місця проживання чи перебування за умови пред'явлення реєстраційного номера облікової картки платника податків та паспорта громадянина України або іншого документа, що посвідчує особу.

Особи, які не подали документи для взяття на облік, мають право на отримання інформаційно-консультаційних послуг.

Допомога по безробіттю

Якщо після повернення в Україну Ви не маєте можливості працевлаштуватися, у Вас цілком закономірно виникає питання про те, чи маєте Ви право на допомогу по безробіттю.

Відповідно до статті 4 Закону України «Про зайнятість населення» **до зайнятого населення належать особи, які на законних підставах працюють за кордоном та які мають доходи від такої діяльності.**

Згідно із статтею 6 Закону України «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування на випадок безробіття» **громадяни України, які працюють за межами України та не застраховані в системі соціального страхування на випадок безробіття країни, в якій вони перебувають, мають право на забезпечення за цим Законом за умови сплати страхових внесків, якщо інше не передбачено міжнародним договором України, згода на обов'язковість якого надана Верховною Радою України.**

Відповідно до статті 6 Закону України «Про загальнообов’язкове державне соціальне страхування на випадок безробіття» **право на матеріальне забезпечення на випадок безробіття та соціальні послуги мають застраховані особи.**

Згідно зі статтею 22 Закону України «Про загальнообов’язкове державне соціальне страхування на випадок безробіття» **право на допомогу по безробіттю залежно від страхового стажу мають застраховані особи, визнані в установленому порядку безробітними, страховий стаж яких протягом 12 місяців, що передували реєстрації особи як безробітної, становить не менше ніж шість місяців за даними Державного реєстру загальнообов’язкового державного соціального страхування.**

УВАГА! Відповідно до положень статті 21 цього ж Закону страховий стаж – період (строк) протягом якого особа підлягала страхуванню на випадок безробіття та за який щомісяця сплачено нею та роботодавцем страхові внески в сумі не менш як мінімальний страховий внесок.

Пунктом 1 Порядку надання допомоги по безробіттю у тому числі одноразової виплати для організації безробітним підприємницької діяльності, що затверджений наказом Міністерства соціальної політики України від 15 червня 2015 №613 встановлено, що допомога по безробіттю призначається центрами зайнятості з восьмого дня після реєстрації безробітного за його особистою заявою за встановленою формою. Розмір допомоги по безробіттю визначається на підставі відомостей Державного реєстру загальнообов’язкового державного соціального страхування залежно від страхового стажу, заробітної плати (доходу).

УВАГА! Згідно пункту 6 цього Порядку допомога по безробіттю не надається особам, які не мають страхового стажу (за винятком молоді, яка закінчила або припинила навчання у загальноосвітніх, професійно-технічних і вищих навчальних закладах).

Відповідно до пункту 1 Розділу VII зазначеного Порядку зареєстрованим безробітним з числа застрахованих осіб, яким виповнилося 18 років, та які не можуть бути працевлаштовані за сприяння центру зайнятості протягом місяця у зв’язку з відсутністю на ринку праці підходящої роботи, за їхнім бажанням допомога по безробіттю може виплачуватися одноразово для організації підприємницької діяльності.

Для розгляду питання щодо надання допомоги по безробіттю одноразово зареєстрований безробітний подає до центру зайнятості такі документи:

- заява про надання допомоги;
- бізнес-план.

На підставі рішення про надання допомоги по безробіттю одноразово в разі державної реєстрації юридичної особи чи фізичної особи підприємця та витягу з Єдиного державного реєстру юридичних осіб та фізичних осіб підприємців керівник центру зайнятості приймає рішення про виплату допомоги по безробіттю одноразово.

Відповідно до статті 6 Закону України «Про загальнообов’язкове державне соціальне страхування на випадок безробіття» **право на матеріальне забезпечення на випадок безробіття та соціальні послуги мають застраховані особи.**

Видами соціальних послуг відповідно до Закону України «Про загальнообов’язкове державне соціальне страхування на випадок безробіття» та Закону України «Про зайнятість населення» є:

професійна підготовка або перепідготовка, підвищення кваліфікації у професійно-технічних та вищих навчальних закладах, у тому числі в навчальних закладах державної служби зайнятості, на підприємствах, в установах організаціях:

- профорієнтація;
- пошук підходящої роботи та сприяння у працевлаштуванні;
- допомога у започаткуванні власної справи;
- інформаційні та консультаційні послуги, пов’язані з працевлаштуванням.

УВАГА! Перелічені послуги є безоплатними. Надаються зазначені послуги центрами зайнятості.

Увага! Без реєстрації у Центрі зайнятості безробітний громадянин України може скористатись послугами інтернет-медіа-порталу «Труд», у базі якого викладені всі наявні вакансії ДСЗУ: trud.gov.ua

● **Визнання кваліфікації**

Питання визнання кваліфікації, здобутої за кордоном регулюється Порядком підтвердження результатів неформального професійного навчання осіб за робітничими професіями, затвердженим Постановою Кабінету Міністрів України від 15 травня 2013 р. №340.

Відповідно до пункту 3 Порядку підтвердження кваліфікації здійснюється підприємствами, установами, організаціями незалежно від форми власності, які відповідають вимогам, встановленим Міністерством соціальної політики та Міністерством освіти і науки.

Організація роботи з підтвердження кваліфікації здійснюється Державною службою зайнятості та її територіальними органами.

Пунктом 7 цього Порядку передбачено, що за результатами заповнення анкети самооцінювання особа подає територіальному органу заяву про підтвердження кваліфікації, у якій зазначається назва професії та кваліфікаційний рівень, на який вона претендує, стаж роботи за професією відповідного кваліфікаційного рівня. До заяви додаються:

- паспорт громадянина України;
- копії документів, що засвідчують факт трудових відносин (за наявності) та документ, що засвідчує стаж роботи за професією відповідного кваліфікаційного рівня;
- оригінал документа про освіту (за наявності).

УВАГА! У разі наявності іноземного документа про освіту особа подає також довідку про його визнання.

- медичні довідки за встановленими формами;
- лист роботодавця про направлення працівника на підтвердження результатів неформального професійного навчання (за наявності).

УВАГА! Копії документів іноземною мовою повинні бути перекладені українською мовою та легалізовані в установленому порядку.

Особі, яка підтвердила кваліфікацію видається свідоцтво про присвоєння (підвищення) робітничої кваліфікації за результатами неформального професійного навчання.

УВАГА! Фінансування підтвердження кваліфікації здійснюється за рахунок коштів особи або роботодавця (у разі направлення ним особи).

Наказом Міністерства соціальної політики від 23 грудня 2013 №886 «Про затвердження переліку робітничих професій, за якими здійснюється підтвердження результатів неформального професійного навчання за робітничими професіями» затверджено 3 робітничих професії, рівень кваліфікації за якими можна підтвердити за результатами неформального навчання: кухар, зварник та охоронець.

Куди звертатись та де шукати інформацію?

Пошук вакансій	trud.gov.ua
Адреси та телефони центрів зайнятості	www.dcz.gov.ua («Інформація про державну службу зайнятості» → «Структура, адреси ЦЗ»)
«Дієва допомога» Державної служби зайнятості	 0 800 50 50 600 По буднях з 9.00 до 18.00
Міністерство юстиції Єдиний державний реєстр юридичних осіб та фізичних осіб-підприємців	Реєстрація юридичної особи або фізичної особи-підприємця он-лайн minjust.gov.ua/ua/services

● Пенсійне забезпечення в Україні

Підстави призначення, перерахунку і виплати пенсій регулюються Законом України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування».

Статтею 9 Закону України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування» встановлено такі види пенсійних виплат:

- пенсія за віком;
- пенсія по інвалідності внаслідок загального захворювання (у тому числі каліцтва, не пов'язаного з роботою, інвалідності з дитинства);
- пенсія у зв'язку з втратою годувальника.

Положення Закону України «Про пенсійне забезпечення» застосовуються лише у частині визначення права на пенсію за віком на пільгових умовах і за вислугу років.

Статтею 11 Закону України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування» встановлено, що у разі, **якщо особа не сплачувала страхові внески на загальнообов'язкове державне пенсійне страхування у період тимчасового виїзду за кордон тощо за нею зберігається право на набутий страховий стаж.**

Статтею 13 цього Закону встановлено, що особа, яка припинила участь у системі загальнообов'язкового державного пенсійного страхування, може поновити свою участь у цьому виді страхування з набуттям нею статусу, згідно з яким вона підлягає загальнообов'язковому державному пенсійному страхуванню відповідно до цього Закону або шляхом укладення в установленому цим Законом порядку договору про добровільну участь.

Відповідно до статті 12 Закону України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування» **громадяни України, які постійно проживають або працюють за**

межами України, якщо інше не встановлено міжнародними договорами, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, **мають право на добровільну участь у системі загальнообов'язкового державного пенсійного страхування.**

Згідно з статтею 8 цього Закону особи, які не підлягають загальнообов'язковому державному пенсійному страхуванню, але **добровільно сплачували страхові внески** в порядку та розмірах, встановлених законом, до солідарної системи та/або накопичувальної системи пенсійного страхування, **мають право на умовах, визначених цим Законом, на отримання пенсії і соціальних послуг за рахунок коштів Пенсійного фонду.**

Відповідно до положень статті 10 Закону України «Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування» **платниками, які мають право на добровільну сплату єдиного внеску, є громадяни України, які працюють або постійно проживають за межами України**, якщо інше не встановлено міжнародними договорами, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, - **на загальнообов'язкове державне пенсійне страхування.**

Громадяни України, які працюють або постійно проживають за межами України, беруть добровільну участь у системі загальнообов'язкового державного соціального страхування протягом строку, визначеного у договорі про добровільну участь у системі загальнообов'язкового державного соціального страхування, але не менше одного року (крім договорів про одноразову сплату).

Такі громадяни України подають до органу доходів і зборів за місцем проживання відповідну заяву встановленої форми (про добровільну участь у системі загальнообов'язкового державного страхування).

З особою, яка подала заяву про добровільну участь у системі загальнообов'язкового державного соціального страхування, органом доходів і зборів у строк не пізніше ніж 30 календарних днів з дня отримання заяви укладається договір про добровільну участь відповідно до типового договору, що затверджується центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну податкову і митну політику, та за погодженням з Пенсійним фондом та фондами загальнообов'язкового державного соціального страхування.

У договорі про добровільну участь у системі загальнообов'язкового державного соціального страхування має бути визначено порядок сплати єдиного внеску та рахунки, на які він має сплачуватися та **умови набуття застрахованою особою права на виплати за загальнообов'язковим державним соціальним страхуванням.**

Відповідно до пункту 1 Розділу V Інструкції про порядок нарахування і сплати єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування, що зат-

верджена наказом Міністерства фінансів України від 20 квітня 2015 №449 (в редакції наказу від 28 березня 2016 №393), платниками, які мають право на добровільну сплату єдиного внеску є громадяни України, які працюють або постійно проживають за межами України, якщо інше не встановлено міжнародними договорами, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, - **виключно на загальнообов'язкове державне пенсійне страхування.**

Типовий договір про добровільну участь у системі загальнообов'язкового державного соціального страхування міститься у додатку 4 до Інструкції про порядок нарахування і сплати єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування.

Статтю 10 Закону України «Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування» встановлено, що договором про добровільну участь може бути передбачена одноразова сплата особою єдиного внеску за попередні періоди, в яких особа не підлягала загальнообов'язковому державному соціальному страхуванню (у тому числі за період з 1 січня 2004 року по 31 грудня 2010 року). Одноразова сплата єдиного внеску за попередні періоди, передбачена абзацом першим цієї частини, може бути здійснена за окремим договором.

Типовий договір про одноразову сплату у системі загальнообов'язкового державного пенсійного страхування міститься у додатку 5 до Інструкції про порядок нарахування і сплати єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування.

Відповідно до положень статті 9 Закону України «Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування» **єдиний внесок сплачується в іноземній валюті громадянами України, які працюють або постійно проживають за межами України, відповідно до договорів про добровільну участь у системі загальнообов'язкового державного соціального страхування.**

Пенсія за віком

Відповідно до частини першої статті 26 Закону України «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування» **особи мають право на пенсію за віком після досягнення віку 60 років та наявності страхового стажу не менше 15 років.**

До досягнення 60 років право на пенсію за віком мають право жінки 1961 року і старші після досягнення ними такого віку:

55 років – які народилися до 30 вересня 1956 року включно;

55 років 6 місяців – які народилися з 1 жовтня 1956 року по 31 березня 1957 року;

56 років – які народилися з 1 квітня 1957 по 30 вересня 1957 року;
56 років 6 місяців – які народилися з 1 жовтня 1957 по 31 березня 1958 року;
57 років – які народилися з 1 квітня 1958 по 30 вересня 1958 року;
57 років 6 місяців – які народилися з 1 жовтня 1958 року по 31 березня 1959 року;
58 років – які народилися з 1 квітня 1959 року по 30 вересня 1959 року;
58 років 6 місяців – які народилися з 1 жовтня 1959 по 31 березня 1960 року;
59 років – які народилися з 1 квітня 1960 по 30 вересня 1960 року;
59 років 6 місяців – які народилися з 1 жовтня 1960 по 31 березня 1961 року;
60 років – які народилися з 1 квітня 1961 по 31 грудня 1961 року.

Частиною першою статті 28 цього Закону встановлено, що **мінімальний розмір пенсії за віком за наявності у чоловіків 35 років, а у жінок 30 років страхового стажу** встановлюється в розмірі прожиткового мінімуму для осіб, які втратили працездатність, визначеного Законом (такий розмір визначається щорічно законом про Державний бюджет).

УВАГА! Відповідно до частини другої цієї ж статті **за наявності страхового стажу меншої тривалості, ніж це передбачено частиною першою цієї ж статті (тобто, менше тридцяти п'яти років у чоловіків і менше тридцяти років у жінок), пенсія за віком встановлюється в розмірі, пропорційному наявному страховому стажу, виходячи з мінімального розміру пенсії за віком.**

● Пенсія по інвалідності

Відповідно до частини першої статті 30 Закону України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування» пенсія по інвалідності призначається в разі настання інвалідності, що спричинила повну або часткову втрату працездатності внаслідок загального захворювання (в тому числі каліцтва, не пов'язаного з роботою, інвалідності з дитинства) за наявності страхового стажу.

Відповідно до статті 32 цього Закону особи, визнані інвалідами, мають право по інвалідності, залежно від групи інвалідності, за наявності страхового стажу на час настання інвалідності або в день звернення за пенсією.

Для інвалідів I групи залежно від їх віку вимагається страховий стаж від 1 року до 10 років, а для інвалідів II та III груп від 1 року до 14 років.

● Пенсія у зв'язку з втратою годувальника

Відповідно до частини першої статті 36 Закону України «Про загальнодержавне пенсійне страхування» пенсія у зв'язку з втратою годувальника призначається непрацездатним членам сім'ї померлого годувальника, які були на його утриманні, за наявності в годувальника на день смерті страхового стажу, який був би необхідний йому для призначення пенсії по III групі інвалідності. При цьому дітям пенсія у зв'язку з втратою годувальника призначається незалежно від того, чи були вони на утриманні годувальника.

Згідно з частиною другою цієї ж статті Закону непрацездатними членами сім'ї вважаються:

- 1) чоловік (дружина), батько, мати, якщо вони є інвалідами або досягли пенсійного віку;
- 2) діти (у тому числі діти, які народилися до спливу 10 місяців з дня смерті годувальника) померлого годувальника, які не досягли 18 років або старші цього віку, якщо вони стали інвалідами до досягнення 18 років.

Діти, які навчаються за денною формою навчання у загальноосвітніх навчальних закладах системи загальної середньої освіти, а також професійно-технічних, вищих навчальних закладах (у тому числі у період між завершенням навчання в одному із зазначених навчальних закладів та вступом до іншого навчального закладу або у період між завершенням навчання за одним освітньо-кваліфікаційним рівнем та продовженням навчання за іншим за умови, що такий період не перевищує чотирьох місяців), - до закінчення такими дітьми навчальних закладів, але не довше ніж до досягнення ними 23 років, та діти-сироти - до досягнення ними 23 років незалежно від того, навчаються вони чи ні;

- 3) чоловік (дружина), а в разі їх відсутності - один з батьків або брат чи сестра, дідусь чи бабуся померлого годувальника незалежно від віку і працездатності, якщо він (вона) не працюють і зайняті доглядом за дитиною (дітьми) померлого годувальника до досягнення нею (ними) 8 років.

● Документи, необхідні для призначення пенсії

Документи, що необхідні для призначення пенсії, встановлені Порядком подання та оформлення документів для призначення (перерахунку) пенсій відповідно до Закону України “Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування”, затвердженим постановою правління Пенсійного фонду України від 25.11.2005 № 22-1.

Відповідно до пункту 1.1 Порядку **заява про призначення пенсії** непрацюючим особам, а також членом сім'ї у зв'язку з втратою годувальника **подається за-**

явником особисто або через **представника**, який діє на підставі виданої йому довіреності, посвідченої нотаріально, безпосередньо до управління Пенсійного фонду України у районі, місті, районі у місті.

Особа, яка звертається за пенсією (незалежно від виду пенсії), повинна пред'явити паспорт (або інший документ, що засвідчує цю особу, місце її проживання (реєстрації) та вік).

Згідно з Порядком до заяви про призначення пенсії додаються:

- 1) документ про присвоєння реєстраційного номера облікової картки платника податків (крім осіб, які через свої релігійні переконання відмовляються від прийняття реєстраційного номера облікової картки платника податків та повідомили про це відповідний орган і мають відмітку у паспорті) або свідоцтво про загальнообов'язкове державне соціальне страхування;
- 2) документи про стаж;
- 3) довідка про заробітну плату (дохід). У разі, якщо страховий стаж починаючи з 01 липня 2000 року становить менше 60 місяців, особою подається довідка про заробітну плату за будь-які 60 календарних місяців страхового стажу підряд до 01.07.2000.
- 4) документи про місце проживання (реєстрації) особи;
- 5) документи, які засвідчують особливий статус особи (наприклад, посвідчення ветерана війни, учасника ліквідації наслідків аварії на ЧАЕС, ін.).

До заяви про призначення пенсії у зв'язку з втратою годувальника, крім вищезазначених документів, додаються:

- свідоцтво про народження або паспорт особи, якій призначається пенсія;
- довідка про склад сім'ї померлого годувальника;
- свідоцтво органу ДРАЦС про смерть годувальника або рішення суду про визнання його безвісно відсутнім або оголошення його померлим;
- довідки загальноосвітніх навчальних закладів системи загальної середньої освіти, професійно-технічних, вищих навчальних закладів про те, що дитина навчається за денною формою навчання.

При призначенні пенсії по інвалідності орган, що призначає пенсію, до заяви додає одержану ним від медико-соціальної експертної комісії (МСЕК) виписку з акта огляду МСЕК.

● **Поновлення виплати пенсії особам, які до виїзду за кордон перебували на обліку в органах Пенсійного фонду України та отримували пенсію**

Поновлення виплати пенсії здійснюється на підставі заяви особи, яка подається пенсіонером особисто або його законним представником.

Відповідно до положень Порядку поновлення пенсії здійснюється за документами, що є в пенсійній справі. Додатково особа може надати:

- документи про страховий стаж, який не врахований у пенсійній справі;
- довідку про заробітну плату за періоди страхового стажу до 1 липня 2000 року;
- документи про обставини, що впливають на розмір пенсії.

Куди звертатись та де шукати інформацію?

Для отримання консультації щодо визначення права на призначення пенсії, для подання заяви про призначення пенсії, для подання заяви про поновлення виплати пенсії необхідно звернутися до територіального управління Пенсійного фонду України за місцем проживання (реєстрації) особи.

Регіональні представництва органів Пенсійного фонду України	www.portal.pfu.gov.ua («Довідкова інформація»)
Портал електронних послуг ПФУ	portal.pfu.gov.ua
«Гаряча лінія» ПФУ	 0 800 503 753

● **Державна соціальна допомога особам, які не мають права на пенсію**

Якщо Ви не маєте права на вищеперелічені пенсії, для Вас буде корисною наступна інформація.

Відповідно до статті 1 Закону України «Про державну соціальну допомогу особам, які не мають права на пенсію та інвалідам» особа, яка не має права на пенсію, - особа, яка досягла віку 63 років та не має права на пенсію відповідно до чинного

законодавства. До досягнення зазначеного віку до осіб, які не мають права на пенсію, належать жінки 1958 року народження і старші після досягнення ними такого віку:

58 років, які народилися до 30 вересня 1953 року включно;

58 років 6 місяців – які народилися з 1 жовтня 1953 року по 31 березня 1954 року;

59 років – які народилися з 1 квітня 1954 року по 30 вересня 1954 року;

59 років 6 місяців – які народилися з 1 жовтня 1954 року по 31 березня 1955 року;

60 років – які народилися з 1 квітня 1955 року по 30 вересня 1955 року;

60 років 6 місяців – які народилися з 1 жовтня 1955 по 31 березня 1956 року;

61 рік – які народилися з 1 квітня 1956 року по 30 вересня 1956 року;

61 рік 6 місяців – які народилися з 1 жовтня 1956 року по 31 березня 1957 року;

62 роки – які народилися з 1 квітня 1957 року по 30 вересня 1957 року;

62 роки 6 місяців – які народилися з 1 жовтня 1957 року по 31 березня 1958 року;

63 роки – які народилися з 1 квітня 1958 року по 31 грудня 1958 року.

Статтею 2 цього Закону встановлено, що громадяни України, які досягли віку, встановленого статтею 1 цього Закону або є інвалідами і не одержують пенсію та постійно проживають на території України, мають право на державну соціальну допомогу у випадках та на умовах, передбачених цим Законом та іншими законами.

Відповідно до статті 3 цього Закону призначаються такі види державної соціальної допомоги:

- державна допомога особам, які не мають права на пенсію та інвалідам;
- державна соціальна допомога на догляд.

Постановою Кабінету Міністрів України від 2 квітня 2005 року №211 затверджено Порядок призначення і виплати державної соціальної допомоги особам, які не мають права на пенсію та інвалідам і державної соціальної допомоги на догляд.

Відповідно до пункту 9 Порядку соціальна допомога призначається управліннями праці та соціального захисту населення районних, районних у містах Києві та Севастополі державних адміністрацій, структурними підрозділами з питань праці та соціального захисту населення виконавчих органів міських, районних у містах рад.

Пунктом 10 Порядку встановлено, що для призначення соціальної допомоги подаються такі документи:

- заява за встановленою формою при пред'явленні паспорта, трудової книжки та довідки про присвоєння ідентифікаційного номера Єдиного державного

реєстру фізичних осіб (в даний час реєстраційний номер облікової картки платника податку);

- декларація про доходи та майно (заповнюється на підставі довідок про доходи кожного члена сім'ї) за останні шість календарних місяців або два квартали, що передують місяцю звернення з призначенням допомоги;
- довідка про склад сім'ї, виданої уповноваженим органом за місцем постійного проживання, у тому числі органом місцевого самоврядування.

Згідно з пунктом 11 Порядку соціальна допомога призначається з дня звернення за допомогою.

Пунктом 12 Порядку встановлено, що соціальна допомога призначається довічно особам, які досягли віку, встановленого статтею 1 Закону України «Про державну соціальну допомогу особам, які не мають права на пенсію та інвалідам».

● Державна соціальна допомога малозабезпеченим сім'ям

Якщо Ваша сім'я відноситься до малозабезпеченої, Вас має зацікавити наступна інформація.

Відповідно до статті 1 Закону України «Про державну соціальну допомогу малозабезпеченим сім'ям» малозабезпечена сім'я – сім'я, яка з поважних або незалежних від неї причин має середньомісячний сукупний дохід нижчий від прожиткового мінімуму для сім'ї. Цією ж статтею встановлено, що сім'я – це особи, які спільно проживають, пов'язані спільним побутом, мають взаємні права та обов'язки. Права члена сім'ї має одинока особа.

Статтею 3 цього Закону встановлено, що право на державну соціальну допомогу мають **малозабезпечені сім'ї, які постійно проживають на території України.**

Відповідно до статті 4 цього Закону заява про надання державної соціальної допомоги подається уповноваженим представником сім'ї до місцевої державної адміністрації або до виконавчого комітету сільської, селищної ради. Виконавчий комітет сільської, селищної ради передає заяву про надання державної соціальної до-помоги до місцевої державної адміністрації.

Цією ж статтею встановлено, що до заяви про надання державної соціальної до-помоги додаються:

- документ, що посвідчує особу (паспорт громадянина України);
- довідка про склад сім'ї;

- декларація про доходи та майно осіб, які входять до складу сім'ї;
- довідка про наявність та розмір земельної частки (паю).

Державна соціальна допомога призначається з місяця звернення, якщо протягом місяця подано всі необхідні документи.

Відповідно до статті 6 цього Закону державна соціальна допомога призначається на шість місяців.

Одиноким особам, які досягли 65-річного віку і не мають інших джерел до існування, державна соціальна допомога може бути призначена довічно.

Постановою Кабінету Міністрів від 24 лютого 2003 року №250 затверджено Порядок призначення і виплати державної соціальної допомоги малозабезпеченим сім'ям.

Пунктом 4 Порядку встановлено, що соціальна допомога може бути призначена і виплачена за місцем фактичного проживання уповноваженого члена сім'ї за умови подання довідок про неотримання такої допомоги в органах соціального захисту населення за місцем реєстрації.

● Державна допомога сім'ям з дітьми

Якщо у Вас є неповнолітні діти, ця інформація може бути корисною для Вас.

Відповідно до статті 1 Закону України «Про державну допомогу сім'ям з дітьми» громадяни України, в сім'ях яких виховуються та проживають неповнолітні діти, мають право на державну допомогу.

Статтею 3 Закону встановлено такі види державної допомоги сім'ям з дітьми:

- допомога у зв'язку з вагітністю та пологами;
- допомога при народженні дитини;
- допомога при усиновленні дитини;
- допомога на дітей, над якими встановлено опіку чи піклування;
- допомога на дітей одиноким матерям.

Відповідно до статті 5 Закону всі види державної соціальної допомоги сім'ям з дітьми призначають і виплачують органи соціального захисту населення за місцем проживання батьків (усиновлювача, опікуна, піклувальника).

Статтею 7 Закону встановлено, що право на державну допомогу у зв'язку з вагітністю та пологами за цим Законом мають всі жінки (у тому числі неповнолітні), які

не застраховані в системі загальнообов'язкового державного соціального страхування.

Відповідно до статті 10 Закону допомога при народженні дитини надається одному з батьків дитини (опікуну), який постійно проживає з дитиною.

Статтю 12 Закону встановлено, що допомога при народженні дитини призначається у розмірі 41280 гривень. Виплата допомоги здійснюється одноразово у сумі 10320 гривень, решта суми допомоги виплачується протягом наступних 36 місяців рівними частинами.

Відповідно до статті 18-1 Закону право на допомогу саодиноким матерям мають саодинокі матері (які не перебувають у шлюбі), саодинокі усиновлювачі, якщо у свідоцтві про народження дитини або **документі про народження дитини, виданому компетентними органами іноземної держави, за умови його легалізації в установленому законодавством порядку** (рішенні про усиновлення дитини), відсутній запис про батька (матір) або запис про батька (матір) проведено в установленому порядку органом державної реєстрації актів цивільного стану за вказівкою матері (батька, усиновлювача) дитини.

Статтю 18-2 Закону встановлено, що допомога на дітей саодиноким матерям призначається за наявності витягу з Державного реєстру актів цивільного стану громадян про державну реєстрацію народження дитини, виданого відділом державної реєстрації актів цивільного стану, або довідки про народження, виданої виконавчим органом сільської, селищної, міської (крім міст обласного значення ради), із зазначенням підстави внесення відомостей про батька дитини до актового запису про народження дитини, або **документа про народження, виданого компетентним органом іноземної держави, в якому відсутні відомості про батька, за умови його легалізації в установленому законодавством порядку**.

Порядок призначення і виплати державної допомоги сім'ям з дітьми затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 27 грудня 2001 року №1751. Відповідно до пункту 7 Порядку допомога у зв'язку з вагітністю та пологами надається непрацюючим жінкам у розмірі 25 відсотків розміру прожиткового мінімуму, встановленого законом для працездатної особи з розрахунку на місяць.

Пунктом 12 Порядку встановлено, що допомога при народженні дитини призначається за умови, що звернення за її призначенням надійшло не пізніше ніж через 12 календарних місяців після народження дитини.

Перелік документів, які подаються для отримання певного виду допомоги, визначено у вказаному Порядку.

● Освіта для неповнолітніх дітей

1) Дошкільна освіта (дитячий садок)

Питання дошкільної освіти регулюються Законом України «Про дошкільну освіту». Відповідно до статті 9 цього Закону громадяни України незалежно від раси, кольору шкіри, політичних, релігійних та інших переконань, статі, етнічного та соціального походження, майнового стану, місця проживання, мовних та інших ознак мають право на здобуття дошкільної освіти у дошкільних навчальних закладах незалежно від підпорядкування, типів і форм власності, а також у сім'ї.

Відповідно до статі 28 цього Закону дитина має гарантоване державою право на **безоплатну дошкільну освіту** в державних і комунальних дошкільних навчальних закладах та **безоплатне медичне обслуговування** у таких закладах.

Згідно з положеннями статті 35 цього Закону батьки або особи, які їх замінюють, вносять **плату за харчування дітей** у державному або комунальному дошкільному навчальному закладі у розмірах, визначених органами місцевого самоврядування або відповідними органами управління.

Відповідно до Положення про дошкільний навчальний заклад, що затверджене постановою Кабінету Міністрів України від 12 березня 2003 року №305, прийом дітей до дошкільного навчального закладу здійснюється керівником протягом календарного року на підставі заяви батьків або осіб, які їх замінюють, медичної довідки про стан здоров'я дитини з висновком лікаря, що дитина може відвідувати дошкільний навчальний заклад, довідка дільничного лікаря про епідеміологічне оточення, свідоцтво про народження.

Для прийому дітей до дошкільного навчального закладу (групи) компенсуючого типу, а також для прийому дітей з порушенням слуху, зору, мови, опорно-рухового апарату, інтелекту, затримки психічного розвитку в інклюзивні групи додатково подається висновок психолого-медико-педагогічної консультації, територіального

лікувально-профілактичного закладу чи тубдиспансеру, направлення місцевого органу управління освітою та індивідуальна програма реабілітації для дітей з інвалідністю.

Питання зарахування до навчальних закладів дітей, у яких відсутні обов'язкові профілактичні щеплення вирішується лікарсько-консультативною комісією місцевого органу охорони здоров'я.

Увага! Якщо реєстрація дитини для прийому до дитячого садочку здійснювалася за допомогою електронної черги, то необхідна і реєстраційна картка про встановлення статусу щодо можливості зарахування в даний ДНЗ, яка роздруковується з розділу «Перевірка статусу заявки по серії та номеру свідоцтва про народження» з персонального комп'ютера або в Центрі адміністративних послуг відповідної міської ради.

Приклад порядку реєстрації дитини до дитячого садочка (м. Київ):

www.tutor.in.ua/kinder/images/Guide-for-Parents.pdf

Знайти необхідний територіальний орган освіти можна, звернувшись до виконавчого комітету місцевої ради за місцем проживання.

2) Загальна середня освіта

Відповідно до статті 6 Закону України «Про загальну середню освіту» громадянам України незалежно від раси, кольору шкіри, особливостей інтелектуального, соціального і фізичного розвитку особистості, політичних, релігійних та інших переконань, статі, етнічного та соціального походження, майнового стану, місця проживання, мовних та інших ознак **забезпечується доступність і безоплатність здобуття повної загальної середньої освіти у державних і комунальних навчальних закладах.**

Відповідно до пункту 22 Положення про загальноосвітній навчальний заклад, що затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 27 серпня 2010 №778, для зарахування до навчального закладу батьки або особи, які їх замінюють, надають такі документи:

- заява на ім'я директора школи;
- копія свідоцтва про народження дитини;
- медична довідка встановленого зразка;

До першого класу зараховуються, як правило, діти з шести років.

Для дітей, які зараховуються до наступних класів необхідною умовою є особова справа дитини.

Для зарахування до 10 класу подається документ про відповідний рівень освіти (атестат).

У разі відсутності особової справи, прийом до школи здійснюється без неї.

У випадку відсутності документів, які підтверджують рівень освіти, можливе проведення співбесіди для визначення загального рівня розвитку та відповідності рівня знань для визначення класу розміщення дитини.

При прийомі до спеціалізованої школи/ліцею можливе проведення тестування та/або співбесіди із дитиною.

3) Освіта для дітей з особливими освітніми потребами

Відповідно до положень Закону України «Про загальну середню освіту» до загальноосвітніх навчальних закладів належать також спеціальна школа (школа-інтернат) для дітей, які потребують корекції фізичного та (або) розумового розвитку; санаторна школа (школа-інтернат) з відповідним профілем для дітей, які потребують тривалого лікування; навчально-реабілітаційні центри. Загальноосвітні заклади можуть створювати у своєму складі спеціальні та інклюзивні класи для навчання дітей з особливими потребами.

Відповідно до Положення про спеціальну загальноосвітню школу (школу –інтернат) для дітей, які потребують корекції фізичного та (або) розумового розвитку, що затверджене наказом Міністерства освіти і науки України від 15 вересня 2008 року №852, зарахування учнів до спеціальної школи (школи інтернату) проводиться, як правило, до початку навчального року наказом директора на підставі таких документів:

- направлення відповідного органу управління освітою;
- заяви батьків або осіб які їх замінюють;
- копії свідоцтва про народження дитини;
- висновку психолого-медико-педагогічної консультації;
- особової справи (витягу з особової справи) та документа про наявний рівень освіти (крім дітей, які зараховуються до підготовчого, першого класів);

- індивідуальної програми реабілітації інваліда (для дитини інваліда);
- довідок про стан здоров'я дитини.

Усі діти з недорозвиненим мовленням повинні мати висновок сурдолога.

Аналогічний перелік документів вимагається для зарахування до навчально-реабілітаційного центру. Положення про навчально-реабілітаційний центр затверджено наказом Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України від 16 серпня 2012 №920.

УВАГА! З питаннями про розміщення дітей з особливими освітніми потребами необхідно звертатися до місцевих органів управління освітою.

● **Визнання іноземних документів про освіту**

Якщо Ви або Ваші діти отримували документи про освіту за кордоном, після повернення в Україну виникає необхідність визнання іноземних документів про освіту. Це є необхідним для продовження освіти або працевлаштування в Україні.

Наказом Міністерства освіти і науки України від 5 травня 2015 року №504 «Деякі питання визнання іноземних документів про освіту» затверджено Порядок визнання здобутих в іноземних вищих навчальних закладах ступенів вищої освіти та Порядок визнання в Україні документів про середню, середню професійну, професійну освіту, виданих навчальними закладами інших держав.

Відповідно до Порядку визнання здобутих в іноземних вищих навчальних закладах ступенів вищої освіти процедура визнання в Україні документів про освіту здійснюється:

- вищим навчальним закладом з метою зарахування на навчання та (або) на посаду наукового або науково-педагогічного працівника до цього вищого навчального закладу);

Міністерством освіти і науки України - з метою працевлаштування або продовження навчання на території України.

Про визнання документів про освіту видається свідоцтво.

Для визнання документів про освіту, виданих за кордоном, заявник або його представник подає:

- заяву;
- засвідчені в установленому законодавством порядку копію і переклад українською

мовою документа про освіту та додатку до нього та або інші документ, які містять інформацію про зміст навчальної програми.

УВАГА! Документи про освіту мають бути засвідчені в країні їх походження у спосіб, який офіційно застосовується у цій країні (для країн-учасниць Конвенції, що скасовує вимогу легалізації іноземних офіційних документів, проставлення штампів апостиль «Apostille»). У разі, якщо документ не засвідчений в країні його видачі у спосіб, який офіційно застосовується у цій країні, компетентний орган вживає заходів щодо підтвердження автентичності такого документа.

- копії документів про попередню освіту (за необхідності);
- копії документів, що засвідчують особу; заяву (згоду) власника документа на обробку його персональних даних.

Заявник має право надати також інші документи, що підтверджують освіту та (або) кваліфікацію, документи про допуск до професійної діяльності, практичний досвід за необхідності – з перекладами українською мовою.

Усі документи можуть подаватися в електронному вигляді.

Строк видачі свідоцтва про визнання документа про освіту, виданого за кордоном не повинен перевищувати 45 днів з моменту подання всіх документів. Строк дії свідоцтва – необмежений.

Увага! Не потребують визнання документи про освіту громадян колишнього СРСР, видані до 15 травня 1992 року, а також документи, видані особам за підсумками навчання до початку 1992/1993 навчального року в освітніх установах держав колишнього СРСР.

Наявність міжнародного договору, що регулює питання визнання та еквівалентності документів про освіту, між Україною та державою, освітньою установою якої видано документ, не скасовує необхідності отримання офіційного рішення компетентного органу про визнання документа.

В такому ж порядку здійснюється визнання в Україні документів про середню, середню професійну, професійну освіту, що видані навчальними закладами інших держав.

Куди звертатись та де шукати інформацію?

Як правило, звертатися потрібно безпосередньо до обраної для навчання дитини школи або вищого навчального закладу. У випадку, якщо виникають складнощі із влаштуванням дитини до школи, можна звертатися за роз'ясненнями до місцевих органів освіти (Управління освіти при місцевих державних адміністраціях) або до Міністерства освіти і науки України.

**Департамент загальної
середньої та дошкільної освіти
Міністерства освіти та науки**

*Графік прийому громадян:
щовівторка з 15.00 до 18.00 год.*

e-mail: y_kononenko@mon.gov.ua

● Отримання медичної допомоги

Відповідно до статі 8 Основ законодавства України про охорону здоров'я **кожен громадянин має право на безоплатне отримання у державних та комунальних закладах охорони здоров'я медичної допомоги, до якої належать:**

- екстрена медична допомога;
- первинна медична допомога;
- вторинна (спеціалізована) медична допомога,
- третинна (високоспеціалізована) медична допомога,
- паліативна допомога, що надаються за медичними показаннями у встановленому порядку.

Цією ж статтею встановлено, що держава гарантує безоплатне надання медичної допомоги у державних та комунальних закладах охорони здоров'я також за епідемічними показаннями та безоплатне проведення медико-соціальної експертизи. Відповідно до положень статті 38 Основ законодавства про охорону здоров'я, кожен пацієнт, який досяг чотирнадцяти років і який звернувся за наданням йому медичної допомоги, має право на вільний вибір лікаря. Кожний пацієнт має право, коли це виправдано його станом, бути прийнятим у будь-якому закладі охорони здоров'я за своїм вибором, якщо цей заклад має можливість забезпечити відповідне лікування.

Для реалізації зазначеного права необхідно написати заяву на ім'я головного лікаря обраного медичного закладу державної чи комунальної форми власності про поставлення Вас (чи дитини – у відповідному дитячому лікувальному чи поліклінічному закладі) на облік чи з метою отримання відповідної медичної допомоги.

Як правило, зразки заяв є в реєстратурі закладу охорони здоров'я або у головного лікаря.

Під час взяття на облік інколи виникає питання про благодійні пожертви. В цьому зв'язку необхідно пам'ятати, що благодійні пожертви – це добровільна матеріальна допомога і тільки особа, яка подає заяву, вирішує, чи надавати її і в якому обсязі.

Перелік послуг, які комунальні та державні медичні заклади можуть надавати за плату, затверджений Постановою Кабінету Міністрів України від 17 вересня 1996 року № 1138, «Про затвердження переліку платних послуг, які надаються в державних закладах охорони здоров'я та вищих медичних закладах освіти».

Куди звертатись та де шукати інформацію?

**«Гаряча лінія»
Міністерства охорони
здоров'я**

0 800 801 333

По робочих днях з 9.00 до 18.00

**Знайти потрібне
регіональне управління
охорони здоров'я**

moz.gov.ua/ua/portal/ms_regions

(«МОЗ України» → «Галузь» → «Регіональна структура»)

СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНА ДОПОМОГА АБО КОНСУЛЬТАЦІЇ

На сьогодні в Україні діє кілька «гарячих ліній», психологічні приймальні та телефонні лінії довіри за різними напрямками. У цьому розділі пропонуємо ті, чия діяльність вже зарекомендувала себе і давала позитивні результати, а також урядові гарячі лінії та телефони довіри з найбільш складних соціально-психологічних питань (як от насильство в сім'ї).

НАПРЯМОК	КОНТАКТИ	ЧАС РОБОТИ
Національна «гаряча лінія» з питань протидії насильству та захисту прав дітей	0 800 500 335 Або 386 (для дзвінків з мобільного)	У робочі дні: 9.00-20.00 У суботу: 9.00-16.00
Національна «гаряча лінія» протидії торгівлі людьми	0 800 500 225 Або 772 з мобільного	
Державна служба з питань ветеранів війни та учасників антитерористичної операції	(044) 281 08 48 (044) 281 08 50 Control@dsvv.gov.ua	Пн-Чт: 09.00-18.00 Пт: 09.00-16.45 Сб-Нд - вихідні
Національна «гаряча лінія» з проблем ВІЛ/СНІД	0 800 500 45 1	Цілодобово без вихідних

УВАГА!

У кожному обласному центрі діє обласний центр соціально-психологічної допомоги. Вони утворюються при місцевих органах виконавчої влади (місцеві державні адміністрації) та органах місцевого самоврядування (місцеві ради) з метою надання соціальних послуг особам, які опинилися в складних життєвих обставинах, наслідки яких вони не можуть подолати самотійно. Зокрема, дієва допомога надається жінкам у скрутних життєвих обставинах (в т.ч. насильство в сім'ї), жінкам з дітьми та неповнолітнім у складних життєвих обставинах.

ПРАВОВА ДОПОМОГА АБО КОНСУЛЬТАЦІЇ

● Безоплатна правова допомога

Питання надання безоплатної допомоги регулюються Законом України «Про безоплатну правову допомогу».

Відповідно до статті 8 Закону право на безоплатну первинну правову допомогу мають всі особи, які перебувають під юрисдикцією України.

Статтею 7 Закону встановлено, що безоплатна первинна правова допомога включає такі правові послуги:

- надання правової інформації;
- надання консультацій і роз'яснень з правових питань;
- складенням заяв, скарг та інших документів правового характеру (крім документів процесуального характеру);
- надання допомоги в забезпеченні доступу до вторинної правової допомоги та медіації.

Відповідно до статті 9 Закону первинну правову допомогу надають органи виконавчої влади та органи місцевого самоврядування. Особа має право звернутися за консультацією або роз'ясненням із питань, які входять до компетенції органів державної влади або місцевого самоврядування. У випадку, якщо орган не може надати відповідну правову допомогу, він перенаправляє особу до відповідального компетентного органу (у випадку письмового звернення воно перенаправляється у п'ятиденний термін, про що повідомляється і особі).

Перелічені вище правові послуги можна отримати письмово або усно (під час особистого прийому). Для отримання безоплатної первинної правової допомоги письмово необхідно надіслати або подати письмове звернення до громадської приймальні з надання безоплатної первинної правової допомоги, які розташовуються при головних управліннях юстиції, а також при центральних органах виконавчої влади. Правова допомога у такому випадку надається протягом 30 календарних днів, а у випадку, коли Ви просите лише про надання правової інформації – протягом 15 календарних днів. Якщо питання, з яким Ви звернулися, не є в компетенції Міністерства юстиції, то запит перенаправляється відповідальному органу, про що запитувач обов'язково інформується.

Відповідно до статті 13 Закону «Про безоплатну правову допомогу» вторинна правова допомога включає:

- захист;
- здійснення представництва інтересів осіб в судах та органах державної влади (в т.ч. в органах місцевого самоврядування), а також перед іншими особами;
- складання документів процесуального характеру.

З 1 липня 2015 року вторинна правова допомога надається безоплатно в більш як 100 центрах, розташованих в усіх регіонах України.

Статтею 14 Закону України «Про безоплатну правову допомогу» встановлено категорії осіб, які мають право на безоплатну вторинну правову допомогу:

- особи, до яких застосовано адміністративне затримання;
- особи, до яких застосовано адміністративний арешт;
- підозрювані у вчиненні злочину особи, які затримані органами дізнання та слідства;
- особи, у справах яких відповідно до положень Кримінального процесуального кодексу України, участь адвоката є обов'язковою.
- малозабезпечені особи, дохід сімей яких нижче прожиткового мінімуму;
- діти-сироти, діти, позбавлені батьківського піклування, безпритульні діти; діти, які можуть стати або стали жертвами насильства в сім'ї;
- ветерани війни та особи, на яких поширюється дія Закону України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту»; особи, які мають особливі заслуги та особливі трудові заслуги перед Батьківщиною; особи, які належать до числа жертв нацистських переслідувань;
- особи, щодо яких суд розглядає справу про обмеження цивільної дієздатності фізичної особи, визнання фізичної особи недієздатною та поновлення цивільної дієздатності фізичної особи;
- особи, щодо яких суд розглядає справу про надання психіатричної допомоги в примусовому порядку;
- особи, реабілітовані відповідно до законодавства України.

Додаткова інформація з приводу безоплатної правової допомоги доступна за посиланням: <http://www.legalaid.gov.ua/ua/operativna-info/pytannia-ta-vidpovidi>

Куди звертатись та де шукати інформацію?

Адреса громадської приймальні на сайті Міністерства юстиції	old.minjust.gov.ua/7925
Центр з надання вторинної правової допомоги	www.minjust.gov.ua/42609
Телефонний номер системи безоплатної правової допомоги, у т.ч. для осіб, затриманих за вчинення кримінального або адміністративного правопорушення	 0 800 213 103 Дзвінки зі стаціонарних телефонів в межах України безкоштовні
«Гаряча лінія» для повідомлень щодо фактів корупції в органах юстиції	hotline@minjust.gov.ua Поштова адреса: пров. Рильський, 10, м. Київ, Україна.
Для повідомлень з питань діяльності Міністерства юстиції України, органів державної влади та місцевого самоврядування, для допомоги жителям АРК Крим, Донецької та Луганської областей.	 (044) 486 71 56 понеділок – четвер з 09:00 до 18:00, п'ятниця з 09:00 до 16:45, обідня перерва з 13:00 до 13:45.
Регіональні «лінії довіри» з різних питань (в т.ч. реєстрація, корупція, нотаріат і т.д.)	www.minjust.gov.ua/10526

ПРАВОВУ ДОПОМОГУ ТА КОНСУЛЬТАЦІЇ ТАКОЖ НАДАЮТЬ НЕУРЯДОВІ ОРГАНІЗАЦІЇ

Такі організації можуть допомогти у спілкуванні з органами державної влади, підказати, куди звернутися у разі порушення Ваших прав, неправомірних вимог чи корупційних дій. Перелік правозахисних організацій можна знайти на сайті Мережі правозахисних організацій України: <http://hr-activists.net/organizations>

КОНСУЛЬТАЦІЇ МОЖЛИВІ ЗА ПОСИЛАННЯМ: [HTTP://WWW.LEGALAID.GOV.UA/UA/OPERATYVNA-INFO/OTRYMATY-DOPOMOHU-SIOHODNI](http://WWW.LEGALAID.GOV.UA/UA/OPERATYVNA-INFO/OTRYMATY-DOPOMOHU-SIOHODNI)

УПОВНОВАЖЕНИЙ З ПРАВ ЛЮДИНИ

У випадку порушення Ваших прав Ви можете звернутися до Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини (далі – Уповноважений).

Відповідно до статті 2 Закону України «Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини» Уповноважений приймає та розглядає звернення громадян України незалежно від місця їх перебування. Уповноважений розглядає звернення щодо відносин, які виникають між заявником та органами державної влади, органами місцевого самоврядування та їх посадовими і службовими особами.

Згідно з положеннями статті 17 цього Закону звернення подаються Уповноваженому в письмовій формі протягом року після виявлення порушення прав і свобод людини і громадянина. За наявності виняткових обставин цей строк може бути подовжений Уповноваженим, але не більше ніж до двох років.

Куди звертатись та де шукати інформацію?

Сайт Уповноваженого (електронна форма звернення)	ombudsman.gov.ua hotline@ombudsman.gov.ua Skype: ombudsman.Ukraine
Особистий прийом або письмове звернення	<i>Адреса: м. Київ, 01008, вул. Інститутська, 21/8</i> Графік роботи: Пн. - Чт. 9.30-13.00 – 14.00-17.30 Пт. 9.30-13.00 – 14.00-16.00 Сб.-Нед. – вихідний

МІЖНАРОДНА ОРГАНІЗАЦІЯ З МІГРАЦІЇ

Заснована в 1951 році, Міжнародна організація з міграції (МОМ) є провідною між-урядовою організацією в галузі міграції, що тісно співпрацює з урядовими, міжурядовими та неурядовими партнерами. Діяльність МОМ спрямована на забезпечення врегульованого та гуманного управління міграцією, міжнародного партнерства у вирішенні міграційних питань, допомогу в пошуку практичних рішень міграційних проблем, а також на надання гуманітарної підтримки мігрантам, які її потребують, включно з біженцями та внутрішньо переміщеними особами. Серед головних напрямків діяльності організації – протидія торгівлі людьми, управління міграцією, сприяння культурному розмаїттю та інтеграції мігрантів, медичні послуги та подорожна допомога мігрантам.

У співпраці з державними установами, іншими міжнародними організаціями, а також мережею організацій громадянського суспільства Представництво МОМ в Україні докладляє великих зусиль для вирішення проблеми торгівлі людьми. По всій території України реалізується Програма протидії торгівлі людьми, в рамках якої здійснюється ряд заходів спрямованих на запобігання, протидію та надання допомоги постраждалим від торгівлі людьми.

«Комплексна **реінтеграційна допомога** постраждалим від торгівлі людьми включає в себе юридичні консультації та представництво у кримінальному та цивільному судочинстві, медичну та психологічну допомогу, забезпечення притулку, професійну підготовку, надання невеликих грантів для підтримки тих постраждалих від торгівлі людьми, які прагнуть започаткувати власний бізнес, та інші форми допомоги.

МОМ надала допомогу більше ніж 12200 постраждалим від торгівлі людьми. З них 400 отримали допомогу в рамках програм МОМ з розвитку мікро-бізнесу. Крім того, при МОМ працює Медичний реабілітаційний центр для постраждалих від торгівлі людьми, єдиний у своєму роді в Україні, де повне медичне обслуговування та психологічна допомога надаються безкоштовно на безпечній та конфіденційній основі. Медичну допомогу в цьому центрі отримали більше 3000 постраждалих від торгівлі людьми.»

Куди звертатись та де шукати інформацію?

ПРЕДСТАВНИЦТВО МОМ В УКРАЇНІ

вул. Михайлівська, 8, Київ, Україна, 01001
тел: (044) 568 50 15; факс: (044) 568 50 16
E-mail: iomkievcomm@iom.int

МЕДИЧНИЙ ВІДДІЛ

вул. Горького (Антоновича) 16-В
Україна, Київ
тел: (044) 584 36 67; (044) 584 36 68
факс: (044) 584 36 72

ЯКЩО ВИ СТИКАЄТЕСЯ З ПРОЯВАМИ КОРУПЦІЇ (ЗДИРНИЦТВА)

Куди звертатись та де шукати інформацію?	
Лінії довіри Генеральної прокуратури України (по регіонах)	gp.gov.ua/ua/ntldov.html
«Гаряча лінія» Служби безпеки України	 0 800 501 482 callcenter@ssu.gov.ua
Урядова телефонна «гаряча лінія»	 1545 (цілодобово)
Урядова телефонна «гаряча лінія» для мешканців України, які перебувають закордоном	 (044) 284 19 15
Пряма телефонна лінія національного агентства з питань державної служби	 (044) 256 00 31 щочетверга з 14:00 до 16:00 — якщо вам відомі випадки корупції серед державних службовців
Антикорупційний сервіс Державної фіскальної служби України «Пульс»	 (044) 284 00 07 (цілодобово)

ТЕЛЕФОНИ ЕКСТРЕНИХ СЛУЖБ

НАЗВА СЛУЖБИ / ПОСЛУГИ	СТАРИЙ НОМЕР	НОВИЙ НОМЕР
Пожежно-рятувальна служба	01	101
Поліція	02	102
Швидка допомога	03	103
Аварійна служба газу	09	104
Довідкова служба надання номерів	04	109
Прогноз погоди	001	122
Довідка про послуги місцевої телефонної мережі	052	176
Служба точного часу	060	121
Служба доставки пошти	065	175
Інформаційно-довідкова служба	070	170
Прийом замовлень на розмови з населеними пунктами України	071	171
Довідкова послуга замовлень розмов з населеними пунктами України	072	172
Довідкова послуга замовлень міжнародних розмов	073	173
Прийом замовлень міжнародні розмови	074	174
Централізована служба бюро ремонту телефонів	08 (008)	1508

ДОДАТОК

ТЕРИТОРІАЛЬНИЙ ОРГАН	АДРЕСА	ТЕЛЕФОН
Головне управління ДМС в Одеській області	вул. Преображенська, 44, м. Одеса	+38 (048) 705 31 68
Головне управління ДМС у Дніпровській області	пл. Троїцька, 2а, м. Дніпропетровськ	+38 (056) 745 61 11
Головне управління ДМС у Донецькій області	вул. Георгієвська, 30а, м. Маріуполь	+38 (06273) 6 40 12
Головне управління ДМС у Закарпатській області	вул. Грибоєдова, 12-а, м. Ужгород	+38 (0312) 64 05 65
Головне управління ДМС у Львівській області	вул. Руданського, 3, м. Львів	+38 (032) 261 09 30
Головне управління ДМС у місті Києві	вул. Березняківська, 4-А, м. Київ	+38 (044) 550 23 88
Головне управління ДМС у Харківській області	вул. Римарська, 24, м. Харків	+38 (057) 705 52 80
Управління ДМС в Івано-Франківській області	вул. Академіка Гнатюка, 29, м. Івано-Франківськ	+38 (0342) 55 31 12
Управління ДМС у Вінницькій області	вул. Пирогова, 4, м. Вінниця	+38 (0432) 67 43 06
Управління ДМС у Волинській області	вул. Винниченка, 11, м. Луцьк	+38 (0332) 24 43 90
Управління ДМС у Житомирській області	вул. Пушкінська, 44, м. Житомир	+38 (0412) 47 02 51
Управління ДМС у Запорізькій області	вул. Незалежної України, 90, м. Запоріжжя	+38 (061) 239 21 89
Управління ДМС у Кіровоградській області	вул. Єгорова, 25, м. Кіровоград	+38 (0522) 24 73 21
Управління ДМС у Київській області	вул. Петропавлівська, 11, м. Київ	+38 (044) 468 01 01

ТЕРИТОРІАЛЬНИЙ ОРГАН	АДРЕСА	ТЕЛЕФОН
Управління ДМС у Луганській області	вул. Партизанська, 12, м. Северодонецьк	+38 (067) 315 85 81
Управління ДМС у Миколаївській області	вул. Декабристів, 5-а, м. Миколаїв	+38 (0512) 49 81 18
Управління ДМС у Полтавській області	провул. Шкільний, 4, м. Полтава	+38 (0532) 51 02 45
Управління ДМС у Рівненській області	вул. 16-го Липня, 6, м. Рівне	+38 (0362) 67 95 45
Управління ДМС у Сумській області	вул. Герасима Кондратьєва, 27, м. Суми	+38 (0542) 61 01 55
Управління ДМС у Тернопільській області	бульвар Шевченка, 10, м. Тернопіль	+38 (0352) 27 13 89
Управління ДМС у Херсонській області	вул. Перекопська, 168, м. Херсон	+38 (0552) 35 40 56
Управління ДМС у Хмельницькій області	вул. Миколи Мазура, 4, м. Хмельницький	+38 (0382) 63 80 56
Управління ДМС у Черкаській області	бульвар Шевченка, 117, м. Черкаси	+38 (0472) 54 09 60
Управління ДМС у Чернівецькій області	вул. Шептицького, 25, м. Чернівці	+38 (0372) 55 04 61
Управління ДМС у Чернігівській області	вул. Шевченка, 51а, м. Чернігів	+38 (0462) 66 61 85

www.iom.org.ua

вул. Михайлівська, 8, Київ, Україна, 01001

тел: (044) 568 50 15 / факс: (044) 568 50 16

e-mail: iomkievcomm@iom.int